The Project Gutenberg eBook of Panukala sa Pagkakana nang Repúblika nang Pilipinas, by Apolinario Mabini

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Panukala sa Pagkakana nang Repúblika nang Pilipinas

Author: Apolinario Mabini

Release date: February 8, 2005 [EBook #14982]
Most recently updated: December 19, 2020

Language: Tagalog

Credits: Produced by Tamiko I. Camacho, Jerome Espinosa Baladad and PG Distributed Proofreaders. Produced from page scans provided by University of Michigan.

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PANUKALA SA PAGKAKANA NANG REPÚBLIKA NANG PILIPINAS ***

```
[Transcriber's note: Tilde g in old Tagalog which is no longer used is
marked as ~g.]

[Paalala ng nagsalin: May kilay ang mga salitang "ng, mga," at iba pa
upang ipakita ang dating estilo sa pag-sulat ng Tagalog na sa ngayon
ay hindi na ginagamit.]
```

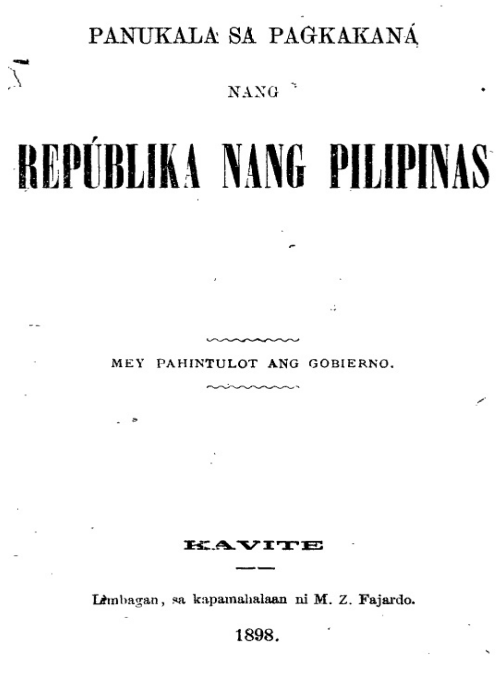
PANUKALA SA PAGKAKANÁ

NANG

REPÚBLIKA NANG PILIPINAS

MEY PAHINTULOT ANG GOBIERNO.

KAVITE

Limbagan, sa kapamahalaan ni M. Z. Fajardo.

1898.

PANUKALA SA PAGKAKANA

NANG

REPÚBLIKA NANG PILIPINAS

MEY PAHINTULOT ANG GOBIERNO.

KAVITE

Limbagan, sa kapamahalaan ni M.Z. Fajardo

1898.

Sa M. Presidente nang Gobierno Revolucionario ó Pamunoang Tagapagbañgong puri,

Si Apolinario Mabini, taglay ang puspos na galang, ay dumudulog po sa inyo at nagsasaysay:

Sa pagka't di nalilin~gid sa kaniya na sa ganitong kapiitan nang bayan ay may katungkulan ang sino mang taga Pilipinas na umabuloy sa boong makakaya sa pagtatayo n~g lubhang malaking gawa n~g ating pagbabagong buhay, at natatanto din ang pagkakailan~gang magcaroon ang bayan n~g kamunti man lamang pagkaaninaw tungcol sa katatayoan at pagkabuhay n~g isang bayang nagsasarilí, upang macapamili n~g lalong maigui, ay sumulat n~g isang munting libro na ang Pamagát ay «PANUKALA SA PAGKAKANA NANG REPÚBLIKA NANG PILIPINAS».

Sa pagka't walang nakahihila sa kaniya kundi ang nakaisaisang han~gad na paquinaban~gan n~g kaniyang m~ga kababayan ang kamunti pa niyang lakas, ay namamanhik sa inyo na mangyaring ipalimbag at ipakalat ang nasabing libro at magpasin~gil sa kan~gino mang magcailan~gan nito n~g halagang maaabot n~g lahat na hanap-buhay, upang magamit yaon sa m~ga kailan~gan sa Pagbaban~gong puri (Revolución) gaano man ang halagá.

In~gatan po kayo n~g Dios na mahabang panahon. Tan~gway ikalima n~g Julio n~g taong isang libo walong daan at siyam na pu't walo.

GOBIERNO REVOLUCIONARIO N~G PILIPINAS 6 NANG JULIO NANG TAONG 1898.

Ayon sa kahin~giang nan~gun~guna, ay limbaguin at ikalat ang librong sinasabi, na ang halaga ay *isang peseta* bawat isa, na iuukol sa mg~a kailan~gang sinasabi n~g gumawa.

E. AGUINALDO.

SA BAYANG PILIPINAS

Sa pagca't talastas co na ang pagbaban~gon ay isa lamang paghahalili ó pagiiba caya, ay quinusá cong yao'y siyang maguing dahil nang iyong ganap na pagbabagong buhay at pagbabalat cayó.

Sa bagay na ito'y idinulot co sa iyo ang tunay na sampong utos nang Dios, upang mataroc mo na ang bait, ang iyong sariling calooban ang nacaisaisang matibay at uagás na patungtun~gan nang pagaalaga sa iyong ugali, at gayon din naman ang casipagan ang siya lamang lalong matibay na Pahina 10 haligui nang pagpapalaqui sa iyong catauan. Dahil dito'y mapaquiquilala mo na ang tunay na capurihan, ang uagás na camahalan ay di naquiquita sa dugó; cundi sa ugali nang tauo na linalang sa hin~ga nang bait at sa himas nang malinis na gaua.

Kinusa co rin namang iguhit doon ang simuláng mapagcucunan mo nang dapat asalin sa iyong bayan, na hindi pa na-aabot nang iyong pagiisip, alang-alang sa pan~gan~galaga at pagpupuyat nang nagpapangap mong ina na malapit pang di palac sa inang pan~gaman ó inali; ibig cong ipaquilala sa iyo na ang cagalin~gan nang isa ay di macacatumbas nang cagalin~gan nang lahat, na ang isang tauo ay ualang halaga cun ititimbang sa isang bayan hari nan~gang iuacsí iyang caraycotan at di tantong paghahan~gad nang iyo lamang na pagcapadasaling na siyang dumadagan at umiinis sa iyo, iyang capanaghilian at pagmamapuri na nacaduduahagui sa iyo at ang cahambugan at catabilang iquinahahalay mo. Kinacailan~gang tunay na butasan mo ang iyong man~ga ugat nang lumabas na paminsanan iyang buloc at masamang dugong isinilid nang iyong ina-inahan, upang yao'y quilanlin mong utang sa caniya magpacailan man.

Ito n~ga't di iba ang pagbabagong ugali na hinaha~gad co: and pagbabalat cayó ay maquiquita mo dito sa Panucala sa panahong sasapit. ¿Nataosan co caya ang aquing hinaha~gad?

Pahina 11 Icao na ang magsabi, yayamang dahil lamang dito caya aco cumucuhang tanong sa iyo; n~guni't ang masasabi co lamang ay cung pagninilayin mo ang aquin man~ga gaua, ay, maquiquilalang pilit na uala acong ibang pacay cundi ito: una ay turuan ang man~ga tauo; saca biguian sila nang

lalong malalaquing caluagan at calayaan, nang pagsaquitan nang baua't isa sa boó niyang caya ang lalo niyang minamabuti sa daan nang magaling at nang catouiran; bago co ibubucas ang pintó nang pamamahalá sa bayan sa ma~ga marurunong, nang canilang usiguin at lipulin nang ualang saua at humpay ang masamang gaui na binanguit co sa itaas, upang ang man~ga quilos nang naturang pamamahalá ay sumunod sa atas nang bait, maquisama sa gauang magaling at tumun~go lamang sa catouiran; tuloy namang aanyayahan nang pacundan~gan ang man~ga tumutulong nang lalong malaqui sa man~ga dadalhin nang bayan, nang pagtatangquilic nang lahat na gumagaua nang magaling at nang pitagan ang man~ga babaying may puri; at catapustapusa'y sa capupunan nang lahat nang ito ay uala acong quiquilin~gan at uala namang cacabiguin sa pamamahagui nang man~ga paquinabang at dadalhin sa bayan, upang maitayó co ang casamahan nang man~ga tauong mahal, hindi sa dugó at hindi rin sa man~ga caran~galang paquitang tauo, cundi sa puso at tunay na carapatan nang bauat isa.

Naquita mo na't itong pacay ay mahirap at malaqui; n~guni't sa iyo aco umaasa, palibhasa'y icao ay malaqui rin at malacas pa.

Pahina 13 Naualan ca nang man~ga anac na daquila at hindi mapapalitán, n~guni't a>ualang cailan~gan: gumaua tayo at umasa at ang Dios ay laong malaqui sa lahat.

Mayo nang 1898.

ANG TUNAY NA SAMPUNG UTOS NANG DIOS

Una. Ibiguin mo ang Dios at ang iyong puri n~g lalo sa lahat n~g bagay: ang Dios na siyang bucal n~g boong catotohanan, n~g boong catuiran at boong lacás; ang paghahan~gad n~g puri ang siya lamang macaaaquit sa iyo na huag magbulaan, cundi laguing manuto sa catuiran at magtaglay n~g casipagan.

Icalaua. Sambahin mo ang Dios sa paraang lalong minamatuid at minamarapat n~g iyong bait at sariling calooban, na cun tauagui'y consiensia; sa pagca't sa iyong consiensia na sumisisi sa gaua mong masama at pumupuri sa magaling ay doon nan~gun~gusap ang iyong Dios.

Pahina 14 Icatlo. Sanayin mo at dagdagan ang catutubong alam at ta las n~g isip na ipinagcaloob n~g Dios sa iyo sa pamamagitan n~g pagaaral, at pagsaquitan mo sa boong macacaya ang gauang quinahihiligan n~g iyong loob, na huag cang sisinsay cailan man sa daan n~g magaling at n~g catuiran, n~g mapasa iyo ang lahat na bagay na dapat mong cailan~ganin at sa paraang ito'y macatulong ca sa icasusulong n~g calahatan: cun gayo'y magaganap mo ang ipinatutungcol sa iyo n~g Dios sa buhay na ito, at cun ito'y maganap mo'y magcacapuri ca at cun maypuri ca na'y ipatatanghal mo ang calualhatian n~g iyong Dios.

Icapat. Ibiguin mo ang iyong bayan ó Inang bayan na ca-icalaua n~g Dios at n~g iyong puri at higuit sa iyong sarili, sa pagca't siya ang nacaisa-isang Paraisong pinaglaguian sa iyo n~g Dios sa buhay na itó; bugtong na pasunod sa iyong lahi; nacaisa-isang mamamana mo sa iyong m~ga pinagnuno; at siya lamang pagasa n~g iyong inanac; dahil sa caniya'y humahauac ca n~g buhay, pagibig at pagaari; natatamo mo ang caguinhauahan, capurihan at ang Dios.

Icalima. Pagsaquitan mo ang caguinhauahan n~g iyong bayan n~g higuit sa iyong sarili at pagpilitan mong siya'y pagharian n~g cabaitan, n~g catuiran at n~g casipagan: sa pagca't cun maguinhaua siya'y pilit ding guiguinhaua icao at ang iyong casambahay at camaganacan.

Icaanim. Pagpilitan mo ang casarinlán n~g iyong bayan. Sa pagca't icao lamang ang tunay na macapagmamasaquit sa caniyang icadadaquila at icatatanghal, palibhasa'y ang caniyang casarinlan ang siya mong sariling caluagan at calayaan, ang caniyang pagca daquila ang magdadala sa iyo n~g lahat mong cailan~gan at ang caniyang pagcatanghal ang siya mong cabantugan at cabuhayang ualang hangan.

Pahina 15 Icapitó. Sa iyong baya'y huag cang cumila la sa capangyarihan nino mang tauo na hindi palagay ninyong magcacababayan, sa pagca't ang boong capangyariha'y sa Dios ang mumula at ang Dios ay sa consiensia n~g bauat tauo nan~gun~gusap; caya't ang sino mang ituro at ihalal n~g man~ga consiensia n~g lahat na mamamayan ang siya lamang macapagtataglay n~g uagas na capangyarihan.

Icaualó. Ihanap mo ang iyong bayan n~g República, yaon bagang ang lahat na nagpupuno ay palagay n~g man~ga namamayan, at huag mong payagan cailan man ang Monarquía ang pagcacaroon baga nang hari; sa pagcat ualang binibigyan ang hari nang camahalan cundi ang isa ó ilan lamang na maganac upang maitanghal ang sarili niyang camaganacan, na siyang pangagalin~gan nang lahat na maghahari; hindi ganito ang República na nagbibigay n~g camahalan at carapatan sa lahat ayon sa bait n~g bauat isa, nang pagcadaquila alangalang sa caluagan at calayaan at n~g casaganaan at cadilagang tinataglay n~g casipagan.

Icasiam. Ibiguin mo ang iyong capua tauo paris n~g pag ibig mo sa iyong sarili, pagca't biniguian siya n~g Dios at gayon din naman icao n~g catungculang tulun~gan ca at huag gauin sa iyo ang di niya ibig na gauin mo sa caniya; n~guni't cun ang iyong capua ay nagcuculang dito sa camahalmahalang catungculan at nagtatangca n~g masama sa iyong buhay at calayaan at pag aari, ay dapat mong ibual at lipulin siya pagca't ang mananaig n~gayo'y ang cauna-unahang utos

n~g Dios na mag in~gat ca at ini-in~gatan quitá.

Icapú. Laguing itatan~gi mo sa iyong capua ang iyong cababayan at lagui namang aariin mo siyang tunay na caibigan at capatid ó cundi ma'y casama, palibhasa'y iisa ang inyong capalaran, Pahina 16 iisa rin naman ang inyong casayahan a t cadalamhatian, at gayon ding nagcacaayon ang inyong m~ga hinahan~gad at pag-aari.

Caya't habang tumutulay ang m~ga patuto n~g m~ga bayan na ibinan~gon at inaalagaan n~g pagcacanicaniya n~g m~ga lahi at angcan, ay sa caniya lamang dapat cang macuisama at tunay na maquipagisa sa hinahan~gad at pagaari, upang magcalacas ca sa paquiquibaca sa caauay ninyong dalaua at sa paghanap nang lahat na quinacailan~gan sa cabuhayan n~g tauo.

Unang tagobilin.—Tayo ay tinuruan at binihasa n~g Pamunoang castila at m~ga Paring religioso sa laguing pagtataas nang ating man~ga mata at ating pag-iisip sa isang balobalong lan~git, upang bayaan natin sila sa pagtatamong hinusay n~g m~ga cagalin~gan dito sa lupa. Caya't lason sa canila ang macaquita at macabasa tayo n~g m~ga librong macapagtuturo sa atin n~g m~ga catotohanang ito, na cung maganap natin ay matatamong ualang sala ang caguinhauahan sa buhay na ito at sa cabila'y ang calualhatian at cabuhayang ualang hangan.

Icaluang tagobilin.—Ang inang bayan ay hindi lamang ang cabayanan provincial, hindi lamang Pahina 17 ang bayan (pueblo) at lalong hindi ang lugal na pinan~ganacan sa baua't isa; ang lahat na cabayanan, ang lahat na bayan at ang lahat na lugal na tinubuan nino mang taga Pilipinas, cahit ano ang caniyang sinasamba at ano man ang caniyang salita, ang siyang tunay na Bayang Pilipinas na ina nating lahat.

PANUKALA SA PAGBABAN~GON NANG REPÚBLICA NANG PILIPINAS

UNANG CASAYSAYAN.—*Tungcol sa man~ga taga Pilipinas.*

I.—Man~ga taga Pilipinas: una ang man~ga tubo sa lupang nasasacop n~g República n~g Pilipinas; icalaua ang man~ga anac n~g ama ó inang taga Pilipinas, cahi ma't tubo sa ibang lupa; icatlo ang man~ga taga ibang lupa na nagcaroon n~g catibayan n~g pamamayan dito; icapat ang Pahina 18 man~ga cahit ualang catibayan ay nabilang na sa man~g a mamamayan sa alin mang bayang sacop n~g República.

Naaalis ang pagca taga Pilipinas cung lumipat n~g pamamayan sa ibang lupa ó tumangap caya n~g catungculan sa ibang Pamunoan n~g ualang pahintulot ang sa República.

Nabibilang sa man~ga taga ibang lupa: una ang man~ga tubo dito sa República, cung ang magugulang ay man~ga taga ibang lupang hindi nalipat dito n~g pamamayan; icalaua ang man~ga anac n~g amang taga ibang lupa, cahit ang ina'y taga rito, cailan ma't quinilala n~g ama ang anac upang masunod sa caniyang pinamamayanan.

Macahihin~gi sa Kapisanan (Congreso) n~g catibayan sa paglipat dito n~g pamamayan ang man~ga taga ibang lupang natitira dito alang alang sa alin man sa man~ga cadahilanang ito: una sa pagca't nacapagasaua sila sa babaying taga rito; icalaua sa pagca't may natatayo silang hanap-buhay dito sa capuluan ó nacatuclas caya n~g ano mang mapagquiquitaan na malaquing halaga, ó may lupain caya ó bahay na ipinagbabayad n~g malaquing ambagan, ó may calacal cayang pinamumuhunanan nila n~g sarili at malaquing halagá ayon sa acala n~g Capisanan: at icatlo sa pagca't nacagaua n~g malalaquing paglilincod sa icagagaling at icatitimaua n~g República.

Mabibilang sa man~ga mamamayan dito sa Pilipinas ang man~ga anac nang man~ga taga ibang lupang natitira dito, cun pagsapit sa dalauangpu at isang taong ganap ay mamayan dito at humauac nang ano mang hanap-buhay na may casaysayan at tumalicod sa pinamamayanan n~g caniyang magugulang sa harap nang catampatan may capangyarihan.

2.—Ang man~ga taga ibang lupa ay macatatayo cailan ma't ibig nila sa lupang nasasacop nitong Capuluan, at macapaghahauac n~g hanap-buhay ó ano mang catungculan na hindi hinihin~gan nang man~ga cautusan n~g catibayang galing sa may man~ga capangyarihan dito sa Pilipinas.

Ang hindi nalipat dito n~g pamamayan ay hindi macahahauac n~g catungculang may taglay na capangyarihan sa bayan ó macapagpaparusa caya sa tauong bayan.

3.—Ang sino mang taga Pilipinas ay may catungculang manandata at magtangol sa bayan cun siya'y cailan~ganin ayon sa cautusan, at umambag naman n~g nauucol sa caniyang pagaari sa man~ga cailan~gan n~g bayan.

Hindi ipahihintulot sa alin mang cautusan na mabayaran nang salapi ang paglilincod sa sandatahan; n~guni't hindi gagamit sa hocbong pangdigma nang tauong dinaan sa pilit haban

mayroong maquitang maglincod n~g kusa.

Sino may hindi mapipilit magbayad n~g ambagang hindi ipinacacana at tinatangap n~g Capisanan.

4.—Ang sino mang taga Pilipinas at taga ibang lupa ay hindi mapipiit cundi siya pagbuntuhan nang man~ga hinalang may caliuanagan at catuiran na siya ang may sala, ó cun siya caya'y nasuboc sa pag gaua nang casalanan.

Ang sino mang piitin ay ibibigay pagdaca sa Hucom na may capangyarihan, at ito'y siyang magmamacaalam sa ilalim nang boo niyang pananagot na huag gamitan ang napipiit n~g ano mang gauing pagpapasigao at pagpapahirap at agad-agad susugpuin ang ano mang maquitang paglabag sa capurihan at mabuting pinagaralan. Capag tinangap n~g naturang may Pahina 19 capangyarihan ang alin mang napipiit ay uusisaing agad-agad cun ito'y din ala sa ibang lugal ó cun pinahirapan, at alin man dito ang nagaua ay gagamitin capagdaca ang paguusig na catampatan laban sa man~ga nagculang.

Ang alin mang pagpiit ay pauaualang bagsic ó isusulong sa pagcabilango sa loob nang pitongpu at dalauang oras mulang isulit ang napiit sa Hucom na may capangyarihan. Ang pasiyang isadya sa alin man sa cabagayang yaon ay ipatatanto sa may han~gad sa loob n~g nasabing panahon ó tacdá.

5.—Hindi mabibilango ang sino mang taga Pilipinas cun ualang utos ang Hucom na may capangyarihan.

Ang pasiyang capalamnan nitong utos ay pagtitibayin ó pauaualang bagsic, capag nadin~gig ang tinuturang may sala sa loob n~g pitongpu at dalauang oras na susunod mulang magaua ang pagbibilango.

Ang sino mang tauong mapiit ó mabilango sa caparaanang nasisinsay sa ipinaguutos ó sa man~ga gauang di nabibilin sa cautusan ay pauaualan agad sa cahin~gian niya ó nino mang mamamayan. Ibibilin nang cautusan ang paraan nang madaling paggaua n~g pagpapaluag na ito at gayon din naman ang man~ga quinacailan~gan upang lapatan n~g mabilis na parusa ang man~ga nagsigaua nang di nadadapat na pagpiit ó pagbibilango.

6.—Ualang macapapasoc sino man sa pamamahay nino mang taga Pilipinas ó taga ibang lupang natitira dito, nang ualang pahintulot ang maybahay, liban na lamang cun acalain n~g Hucom na di maipagpapaliban ang paguusisang ito, at cun magcaganito'y idadaos yaon sa paraang nabibilin sa cautusan.

Ang paghahalughug n~g man~ga casulatan at casangcapan ay gagauin palagui sa harap n~g mayari ó nang isang casambahay nito, at cun uala ay sa harap nang dalauang sacsing cahangan ó cababayan.

Pahina 20 7.—Hindi mapipiguil at hindi rin mabubucsan nang Punongbayang hindi Hucom ang man~ga sulat na inihulog sa coreo.

8.—Ang lahat nang pasiya tungcol sa pagbibilango, sa paghahalughug nang bahay ó sa pagpiguil nang sulat ay magcacaroon nang cadahilanan.

9.—Sino mang taga Pilipnas ay di mapipilit magbago nang bahay ó n~g lupang tahanan, cun hindi ito ipagutos sa hatol na ilinagdá nang catampatang may capangyarihan, capagnadin~gig ang may usap, sa man~ga bagay na nabibilin sa cautusan.

10.—Hindi maicacapit cailan man ang parusang samsamin ang man~ga pagaari at sino ma'y hindi maaalisan nang caniyang pamumuhay, cundi yaon iutos nang may capangyarihan sa napagquiquilalang icagagaling nang lahat; n~guni't cun magcagayon ma'y papalitan nang nauucol sa halagá.

Cun hindi magcacaganito'y aamponin n~g man~ga Hucom at ibabalic ang pagaari sa inalisan.

11.—Hindi rin maicacapit cailan man ang parusang patayin, sapagca't ang tapat na parusang nauucol sa catouiran ay di dapat tumun~go sa ibang bagay cundi sa pagbabago at pagbabalic loob n~g may sala, cailan ma't ito-y itutulot n~g hayag na pagbabayad sa nagauang sala.

Natatan~gi lamang dito ang paglabag n~g man~ga sandatahan sa harap nang caauay, sa pagca't cun magcacaganito'y maaalisan n~g buhay ang tunay na may sala, cun mahihila ang boong hocbo sa gauang masama pag hindi ito guinaua.

12.—Ang República palibhasa'y isang Katipunan ay di nagtalaglay n~g ano mang religion, cundi ipinauubaya sa consiensia nang baua't catauo ang boong capangyarihan sa pagpili nang inaacala niyang lalong marapat at matouid.

Pahina 21 Caya't sa loob nang bacuran nitong Pilipinas ay di maliligalig ang sino man dahil sa man~ga caisipang tinataglay niya tungcol sa religión at sa pag gamit nang pagsambang minamagaling niya, at ang hindi lamang ipahihintulot ay ang hayag na pagsalansang sa ugaling minamabuti nang lahat nang tauo.

Gayon ma'y di magagaui nang ualang pahintulot ang may capangyarihan ang ano mang hayag na pagbibigay puri sa isang religión.

13.—Ang sino ma'y macapipili at macapagaaral nang gauang lalo niyang minamabuting tunculin

sa paghahanap-buhay.

Ang sino mang mamamayan dito ay macapagtatayo at macapaglalagay nang bahay na talagang pagtuturuan ó pagaaralan ayon sa man~ga cautusan.

Ang Pamunoan ang magbibigay nang man~ga catibayan tungcol sa ano mang catungculan at siyang magsasabi nang man~ga casangcapang dapat taglayin nang lahat na magsipaghan~gad noon at nang paraang dapat pagcaquilanlan nang canilang carapatan.

Isang tan~ging cautusan ang magsasabi n~g man~ga catungculan nang man~gagsisipagturo at n~g man~ga patungtun~gang dapat sundin sa pagtuturo sa man~ga bahay na palagay nang bayan.

14.—Ang sino mang mamamayan ay may catouirang:

Macapagpahayag nang caniyang man~ga caisipa't inaacala, maguing sa bibig maguing sa sulat, at macagagamit nang limbagan ó nang iba pang ganitong paraan na hindi mapaquiquialaman at mababago nino man.

Magcatipon n~g tahimic at hinusay.

Man~gagsama at man~gaglamita sa anomang cabuhayan n~g tauo.

Pahina 22 Macapagharap na isa-isa ó pisan-pisan n~g ano mang cahin~gian sa Kapisanan (Congreso), sa Tanun~gan (Senado), sa Presidente n~g República at sa iba't ibang may capangyarihan.

Gayon ma'y hindi pahihintulutan cailan man sa loob n~g lupain n~g República na matira ang man~ga Kapisanan n~g man~ga paring religioso na may sinusunod na Puno sa Roma sa piling n~g Papa. Ang malalabi lamang dito ay ang man~ga Katipunan (Congregaciones) ó Kapatiran (Hermandades, Cofradías) na lubos na nasasacupan n~g Obispo.

Hindi pahihintulutan ang ano man Katipunan ó casamahan tungcol sa magaling, cun ang casulatang pinagcayarian sa pagtatayo noon ay di naquiquita at minamagaling n~g tunay na may capangyarihan, bucod lamang ang m~ga samahan ó lamitahan sa pan~gan~galacal at ano mang hanap buhay.

Ang capangyarihan sa paghaharap n~g ano mang cahin~gian ay di magagamit n~g alin mang casamahan n~g sandatahan. Hindi rin macagagamit noon ang sino mang tauong nabibilang sa m~ga sandatahan, cundi alinsunod sa ipinag-uutos sa caniyang casamahan at cung natutungcol dito.

15.—Ualang maca pag bibigay usap at macahahatol sa sino mang namamayan cundi ang Hucom ó Tribunal na may catampatan, alinsunod sa cautusang nan~gun~guna sa, pag gaua n~g casalanan at sa paraang nabibilin sa cautusang itó.

16.—Ang m~ga namamayang sumapit sa dalauangpu at isang taong sincad at hindi hampas lupa at hindi rin binibiguiang usap at nahatulan sa ano mang casalanan, ay macapipili at macapaghahalal sa ano mang catungculan sa bayan; n~guni't upang mapili sila ay
Pahina 23 quinacailan~gan bucod dito na matutong bumasa't sumulat at mag taglay n~g iba pang casangcapang hinihin~gi n~g cautusan sa baua't catungculan.

Tatauaguing hampas lupa ang m~ga ualang napagquiquilalang hanap-buhay, ó di caya'y ualang pinagcacaquitaan cundi ang laro.

17.—Ang m~ga babaying taga Pilipinas ay di macahahauac n~g ano mang catungculang may capangyarihang maca pag parusa sa tauong bayan; n~guni't macahahauac n~g m~ga di nag tataglay n~g capangyarihang ito, cun nacacapit sa canilang catayuan at cailan ma't sila'y di namumuhay n~g halaghag at mag taglay n~g m~ga casangcapang hinihin~gi nang cautusan.

Ang calaman~gan nila'y hindi papasoc sa sandatahan at di mag babayad n~g ambagang iatac ó iayao sa baua't catauo ó ulohang ambagan; n~guni't mag babayad n~g nauucol sa catungculan ó hanap-buhay na canilang hauacan. Ang m~ga nag babayad n~g ambagan na sumapit sa dalauangpu at isang taong sincad, at di nasusucuban n~g capangyarihan n~g magulang ó nang asaua, ay magcacaroon nang catuirang macapaghalal sa ano mang catungculan sa bayan, liban na lamang cun iuala nila ang capangyarihang ito sa pamumuhay na halaghag ó sa pagca't sila'y binibiguiang usap ó nahatulan sa ano mang casalanan.

Ang m~ga babayi ay macapag-aaral n~g ano mang san~ga n~g carunun~gan maguing sa isip maguing sa quimotin ó talas n~g camay sa m~ga sanayang palagay n~g bayan at macahahauac n~g ano mang catungculang na uucol sa m~ga catibayang canilang macuha.

18.—Itititic n~g m~ga cautusan ang m~ga patuntun~gang quinacailan~gan upang quilalanin sa man~ga mamamayan at houag mapuing nino man ang m~ga catuirang quiniquilala sa canila n~g
Pahina 24 casaysayang itó sa paraang hindi maca aapi sa calahatan at sa may m~ga capangyarihan.

Pasisiyahin din naman ang pananagot na aacoin n~g m~ga Hucom at iba pang may capangyarihan na sumalansang sa m~ga catuirang itó, pati nang parusang lalapat sa canilang catauan ó nang casiraang sasapit sa canilang pag aari.

At gayon din ihahanay ang m~ga patuntun~gang naaayos sa cabaitan at matuid upang mapag tibay sa m~ga babaying may puri ang galang at pacundan~gang dapat ibigay sa canila n~g m~ga lalaqui at ang calaman~gang dapat iparaya sa canila n~g bayan sa boong panahon, dala

n~g mabuting aral at magaling na ugali.

19.—Ang m~ga catuirang nabibilin sa una, icalaua at icatlong pangcat n~g núm. 14 ay di masasansala muna, at ang m~ga taning na natatalá sa m~ga bilang na 4 at 5 ay di mapaglalaonlaon sa cabooan ó isang bahagui n~g nasasacupan n~g República, cundi may cahanganan at sa pamamag-itan n~g isang cautusang buhat sa Kapisanan, capag yao'y quinacailan~gan n~g catibayan n~g bayan sa panahon n~g caguipitan.

Liban na lamang cun ang Kapisana'y nasasará at totoong mahigpit ang pagcacailan~gan, at cun magcaganito'y maipacacana n~g Pamunoan sa ilalim n~g boo niyang pananagot at pag naicuhang sanguni sa Tanu~gan ang pagsansala n~g catuiran at pagpapahaba n~g taning na nababanguit sa itaas; n~guni gayon ma'y caracaraca'y ipagbibigay alam sa Kapisanan cailan ma't ito'y mangyayari.

Pahina 25 At sa cailan pa ma'y hindi na macasasansala n~g iba pang catuiran at macagagaua n~g iba pang pagbago, liban sa nasabi na, at cun cahi ma't pairalin ang gaui n~g digma ay ang may m~ga capangyarihan sa sandatahan ay pilit yuyuco sa m~ga catuirang quiniquilala dito at di macagagamit n~g parusang di nabibilin sa utos.

ICALAUANG CASAYSAYAN.—*Tungcol sa República nang Pilipinas.*

20.—Ang República n~g Pilipinas ay ang Katipunan n~g m~ga namamayan dito, na natatayó sa lupaing nasasaclao n~g m~ga Puló n~g Luzong, n~g m~ga Bisaya at Mindanao, n~g capuluan n~g Joló at n~g iba pang m~ga pulopuloang nacacapit sa m~ga sinabing itó at nasasa loob n~g calauacang tinatauag n~g una pa na capuluan n~g Pilipinas.

Ang Marianas, ang Carolinas at iba pang nasasacop n~g Pamunoang castila dito sa Oceania ay malalaquip sa República cun sila'y talagang maquipag-isá sa m~ga taga Pilipinas sa gauang pagbaban~gon n~g casarinlan ó sariling basaysay.

21.—Ang lupain n~g República ay pagtatan~gitan~giin sa man~ga nayon, at baua't isa nito'y pamamahayan n~g ilang maganac na napopooc sa isang lugal.

Ang pooc n~g man~ga nayon ay tatauaguing bayan at ang pooc n~g man~ga bayan ay pan~gan~ganlang cabayanan. Ang Kapisanan n~g man~ga cabayanan ay siyang Katipunang tinatauag na República n~g Pilipinas.

22.—Ang República n~g Pilipinas ay namumuhay n~g sarili at ang pamahalaan niya ay ang nababagay sa caniyang pan~galan, sa macatuid ay ang pamamahala n~g isang República.

Pahina 26 Caya n~ga't mula sa Presidente hangang sa lalong maliit na may capangyarihan ay sa tauong bayan huhugutin at ualang ibang gagaoing patungtun~gan sa pagpili cundi ang uagas na carapatan at lubos na caran~galan at capurihan at iba pang cahusayan n~g ugali na ipaquita n~g isa't isa.

Ang lahat na catungculang hindi ihalal n~g bayan, cahit ano ang uri at gaano man ang halaga ay dadaaning lahat sa sungcaran, upang mahirang ang lalong marapat, at ang matayó doon ay di mapupuing n~g pagayon lamang.

Ang matatan~gi lamang dito ay ang m~ga Kagauad nang Pamunoan at ang m~ga Punongcabayanan at Punongbayan na ipalalagay n~g Presidente, n~guni't sa paraang nabibilin sa Panucalang itó.

23.—Ang capangyarihan sa pagcat-ha n~g cautusan ay tataglayin n~g Kapisanan, casama ang Presidente n~g República na inaalalayan n~g Tanun~gan.

Ang nan~gan~gasiua sa pagpapatupad n~g m~ga cautusan ay ang Presidente nang República na tinutulun~gan nang m~ga Kagauad nang Pamunoan at inaalalayan n~g Tanun~gan.

At ang capangyarihan sa paghatol ay tataglayin nang m~ga Tribunal ó Kapulun~gan nang catuiran at nang m~ga Hucoman.

ICATLONG CASAYSAYAN.—*Tungcol sa Kapisanan (Congreso).*

24.—Ang Kapisanan ay isang Katipunan nang man~ga Tagatayong inihalal n~g m~ga umaambag na may carapatán, upang man~gatauan sa canila at magtangcacal sa m~ga catuiran at
Pahina 27 pagaaring nasasaclau nang canilang Cabayanan at nang boong Repú

Umaambag na may carapatán ang m~ga lalaquing may taglay nang m~ga casangcapang nabibilin sa núm. 16 at ang m~ga babaying nasasaclau sa icalauang pangcat nang núm. 17.

25.—Upang mahalal na Tagatayo ay quinacailan~gan, bucod sa m~ga casangcapang naulit na nang núm. 16, na ang mahalal ay magtaglay nang dalauangpu at limang taong singcad at

nagtutumirá sa bayan ó cundi ma'y sa cabayanang quinalalagyan n~g m~ga pumipili; sampahan n~g isang hanap na malinis at maliuag na maparam na maguing pang agdon sa buhay na catamtaman at di naguiguing utang sa iba; huag magtan~gan sa bayan ó sa cabayanan nang capangyarihang macapagparusa sa tauong bayan; at quilanlin siyang isa sa man~ga namamayang lalong marunong at may sinimpang sariling dan~gal nang caramihang tauo.

26.—Hindi macapaghahalal at gayon ding hindi mahahalal na Tagatayo ang sino mang humanap nang botos ó man~gaco nito sa can~gino mang tauo.

Ang sino mang may capangyarihan na magcupcup at tumulong sa alin mang naghahan~gad ay hahalan~gan sa catungculan at cacapitan nang usap na nababagay sa caniyang masamang quilos.

27.—Ang catungculan nang Tagatayo ay siyang lalong maran~gal sa lahat na mahahan~gad n~g taga rito sa Pilipinas, sa pagca't ang caniyang capangyarihan ay lubhang mataas at pinaquiquinang n~g di mayabang na urian n~g suyo sa bayan.

Sucat na lamang ang naturang catungculan na maguing tactac na di mapapaui n~g capurihan sa maguin dapat sa caniya alang-alang sa cahusayan n~g paquitang ugali at calaquihan n~g na
Pahina 28 aalaman at casipagan; siya ang catibayan; di mapupuing n~g sariling dan~gal at pag ibig sa bayan.

28.—Ang patungtun~gang dapat alinsunurin sa paglalagay n~g Tagatayo sa bayan ay ang dami n~g man~ga umaambag na may carapatan, at n~g matanto ito ay ipacacana n~g Pamunoang Tagapagban~gon, caracaracang matamó ang tagumpay at quilanlin ang casarinlan n~g Pilipinas, ang paggaua sa madaling panahon n~g isang Censo ó Talaan n~g man~ga mamamayan, at tuloy ipahahayag ang man~ga tagubiling quinacailan~gan n~g huag magculang at mamali.

—Sa Talaang ito maquiquita ang dami nang tauo at n~g man~ga umaambag na may carapatán at gayon din naman ang bilang n~g man~ga catiualang matun~god sa baua't bayan at n~g m~ga Tagatayó n~g baua't cabayanan, ayon sa man~ga susunod.

29.—Ang man~ga cabayanang bumilang n~g dalauang pu at limang libong mamamayang may carapatán ay magcacaroon n~g isang Tagatayó.

Cun humiguit sa dalauang pu at limang libo hangan limangpung libo ay dalaua; paglampas n~g limangpu hangan pitongpu at limang libo ay tatlo; cun lumampas pa dito hangan isang daang libo ay apat; at lima cun lumabis pa n~g paacyat.

Ang calabisan sa man~ga naturang bilang ay di macadadagdag n~g Tagatayo cundi umabot sa isang libo man lamang na umaambag na may carapatan.

30.—Ang man~ga bayang di macaabot sa isang libong mamamayan na may carapatan ay pipili n~g isang catiuala lamang; cun lumabis sa isa hangan limang libo dalaua; tatlo cun lumampas hangan sampung libo; apat cun lumampas pa hangan labinglimang libo: at lima cun lumabis pa nang paacyat.

Ang calabisan sa man~ga bilang na ito ay di macadadagdag pag hindi umabot sa isang libo man lamang na umaambag na may carapatan.

Pahina 29 31.—Bauat nayong bumilang n~g limangpung mamamayang may carapatan ay pipili n~g isang matanda; paglabis sa limampu hangan isang daan ay dalaua; mahiguit sa isang daan hangan isang daan at limampu, tatlo; mahiguit na isang daan at limampu hangan dalauang daan, apat; at lima pag labis sa dalauang daan na paacyat.

Ang di bumilang nang limampu man lamang ay lalaquip sa man~ga capit nayon sa pag pili nang matandá.

Ang calabisan na di umabot sa tatlong pu man lamang ay di macadadagdag n~g bilang n~g man~ga matandá.

Ang loob n~g bayan ay isang tunay na nayon.

32.—Hindi mahahalal na matandá at catiuala ang hindi maaaring mahalal sa ano mang catungculan sa bayan ayon sa bilin n~g núm. 16 nitong Panucala, at ang ualang sariling basaysay at pamumuhay.

Hindi rin mahahalal ang man~ga tumatan~gan n~g capangyarihang magparusa sa tauong bayan, at gayon ding hindi magagauang matandá ang nagtutumirá sa ibang bayan ni catiuala ang taga ibang cabayanan, at bucod pa'y itong catiuala ay cailan~gang matuto n~g salitang bayan (idioma oficial).

33.—Ang paghahalal sa man~ga matandá ay gagauin sa buan n~g Septiembre n~g taong nan~gun~guna sa pagbubucas n~g Kapisanan. Sa pag gaua nito ay magsasadya ang Punong bayan sa baua't nayon, upang ang paghahalal ay maidaos ayon sa ipinaguutos.

Ang pag hahalal sa m~ga Katiuala ay gagauin sa buan n~g Octubreng susunod at dahil dito'y lalacbayin nang Punong cabayanan ang baua't bayan.

Pahina 30 34.—Sa arao na tadhana n~g m~ga nasabing Puno ay mag titipon ang m~ga may carapatán sa baua't nayon at ang m~ga matandá sa baua't bayan at pasisimulan ang pulong, pag papauna n~g Puno sa m~ga caharap na ang tunay na mag sasangalang sa capurihan at cagalin~gan n~g lahat

ay hindi iba cundi ang man~ga tauong tuga at may puring inin~gat, marunong cumilala at sumunod sa catuiran at masipag; caya't ang macapagsanla nitong tatlong hiyas ang siya lamang dapat macahiram n~g pananalig n~g bayan.

Isusunod dito ang paghahalal n~g dalauang tagapagsiyasat na maquiqui-agapay sa Puno at nang isang Kagauad na lulucluc sa harap nito at siyang mag tititic sa casulatan n~g lahat na mangyari sa pulong, at itong tatlo catauo ay ituturo at huhugutin n~g m~ga caharap sa canila ring nan~gagcacapisan at siyang maquiqui-umpoc sa Puno sa Tribunal nang paghahalal.

Saca itatanong n~g Puno sa m~ga caharap cun may ibig mag saysay n~g pagsusuhulan sa paglicom n~g botos, at cun mayroon ay sa oras ding yao'y palalaguian n~g ganap na caliuanagan at catotohanan, na hindi na isusulat ang ano mang pag uusisa. Cun totoo ang hablá ay aalisan n~g capangyarihang macapag halal at mahalal naman ang sino pamulpugan n~g casalanan, at ito rin ang gagauin sa sino mang mag ban~gon n~g paratang; at ang maguing hatol dito ay di mababago nino man.

Cun magcaroon nang usapan tungcol sa tinataglay na carapatan nang alin man sa manga caharap ay ang Tribunal ang magpapasiya nang lalong matouid at sa maihatol sa oras ding yaon ay ualang macasasalangsang at macasusuay.

Pahina 31 Pagtutuluyan ang pagpili sa man~ga matanda ó catiuala, at sa bagay na ito ay lalapit na isá-isá sa Tribunal, nan~gun~guna ang man~ga marunong bumasa at sumulat at sasambitin ang pan~galan nang man~ga tauong napipili na isusulat nang cagauad sa harap nang napili sa isang talaang natatalaga. Cun ang napili ay di maalam bumasa ay macapagsasama nang isang marunong sa man~ga caharap, upang maquilala niya na ang pan~galang caniyang sinambit ang siyang isinulat. Dito at sa alin mang paghahalal ay ang bumutos sa caniyang sarili ay maaalisan nang botos.

Cun matapos ang pilian ay bibilan~gin nang Puno at n~g man~ga tagapagsiyasat ang man~ga botos at itititic n~g Cagauad sa casulatan ang ano mang mangyari. At cun mayari na ang casulatan ay babasahin n~g malacas nito ring cagauad at cun ualang bumati at tumotol ó pag naititic ang ano mang ipacli, ay pagpipirmahanan nang man~ga caharap cun ang pinili ay man~ga catiuala, at cun matandá ang man~ga nahalal ay ang pipilma ay ang man~ga casangcap sa Tribunal lamang.

At lulutasin ang pulong pag nabiguian ang m~ga nahalal n~g tig-isang salin n~g casulatang guinaua, sa may pilma nang Tribunal sa bauat salin, at matitira ang sinalinan sa Archibo ó Tagoan nang man~ga casulatan nang bayan.

35.—Upang mahalal ang sino man namamayan quinacailan~gang malicom niya ang mahiguit sa calahati n~g man~ga botos.

Ang m~ga may carapatan cahit ano ang catungculang hinahauacan ay di macapagtataglay nang lalabis sa isang botos, at ang m~ga taga pag usisa at cagauad ang huling pipili sa lahat.

Ang Punong nan~gu~guna sa paghahalal ay di bobotos; n~guni't pagnagca patas ay maiquiquiling niya ang caniyang pasiya upang macahiguit ang caniyang magalin~gin.

Pahina 32 Hindi maaaring maquisalamuha sa pulong ang sino mang magbitbit nang sandata.

36.—Sa unang lingo n~g buan n~g Noviembre ay man~gagtitipon sa loob n~g cabayanan ang m~ga catiuala n~g baua't bayan na dala ang m~ga saling magpapaquilala nang canilang hauac na capangyarihan, upang maihalal ang m~ga Tagatayong nauucol sa cabayanan.

37.—Ang pulong ay pan~gu~gunahan n~g Punong cabayanan sa bahay na itinalagà nito at gagauin itong man~ga paghahandá: ipaquiquita n~g baua't catiualá ang saling dala niya; ihahalal at huhugutin sa nan~gagcacapisan ang pagcacaisahan nang marami na tatlong taga pagsiyasat at isang Kagauad na siyang magnonoynoy sa m~ga saling iniharap, at n~g tatlong sugó na magsisiyasat sa salin nitong apat na nahugot; at bago babasahin ang man~ga Pangcat nitong Panucala na nagsasabi n~g paghahalal.

Sa quinabucasa'y magtitipon oli at dito'y pagnaipagpauna n~g Puno ang nabibilin sa unang pangcat n~g núm. 34 ay ipababasa n~g malacas ang pinagcatoosan n~g man~ga tagapagsiyasat at Kagauad gayon din ang sa man~ga sugó, at ang pasiyahin n~g caramihan sa man~ga bating ipaclí sa man~ga salin ó catiuala ay siyang susundin n~g ualang tutol sa pangyayaring yaon lamang.

Bago gagauin nang Puno ang tanong na nasasabi sa icalauang pangcat nang naturang número 34 at gagauin din naman ang iba pang nabibilin sa pangcat ding ito. Sacá idadaos ang paghahalal nang man~ga Tagatayó sa paraang sinasaysay nang icapat na pangcat nang naulit na número.

Cun matapos na ang paghahalal ay tutuusin nang Puno pati nang man~ga tagapagsiyasat at nang
Pahina 33 cagauad ang man~ga botos at mahahalal ang macalicom nang mahiguit sa calahati. Cun ualang macatipon nang ganito carami ay pagbobotosang muli ang man~ga nagcaroon nang lalong maraming botos hangan matagpoan ang bilang na hinahanap.

At catapustapusa'y ititic nang Kagauad ang casulatan at pagcayari babasahin nang malacas at pag napalagay ang man~ga bating itutol ay pipilma ang lahat na caharap, at lulutasin ang pulong capag nabiguian nang tig-isang salin ang man~ga nahalal, na pipilmahan nang Puno, nang man~ga tagapagsiyasat at n~g Kagauad.

Sa Kapulun~gan nang m~ga matandá cun ihalal ang m~ga catiuala ay ang pagsisiyasat n~g m~ga salin ay gagauin sa oras ding yaon n~g Tribunal, capag naipabasa ang m~ga salin n~g tagapagsiyasat at Kagauad na nahugot. Cun batiin at paualang halagá ang salin n~g alin man sa nahugot na ito ay hahalan~gan n~g ibang pagcaisahan n~g caramihan.

38.—Cun mamatay ó di macacaya ang alin man sa m~ga Tagatayó ay dadayo at haharap sa Kapisanan ang m~ga nagcaroon n~g mababang bilang n~g botos sa m~ga napili, cun umabot sa mahiguit sa calahati at cun hindi ay mas gagaua n~g bagong paghahalal sa paraang nasabi na.

39.—Ang catungculan n~g Tagatayó ay di malalangcapan n~g iba pang catungculan ano man ang uri at bagay, at hindi macahahauac noon ang maytan~gang capangyarihang magparusa sa tauong bayan sa loob n~g cabayanang pinag gauan n~g paghahalal.

Ang m~ga Tagatayo'y hindi muling mahahalal cundi mahalinhan muna at macaraan ang caniyang capanahunan.

40.—Ang baua't Tagatayo'y may catungculang man~galaga sa m~ga catuirang quiniquilala nitong Panucala sa m~ga namamayan at magsigasig n~g icaguiguinhaua n~g República at n~g cabayanang caniyang tinatayuan.

Pahina 34 41.—Upang matambin~gan ang capagalan n~g m~ga Tagatayó ay tatalagahan sila n~g canicanilang cabayanan nang catampatang upa sa caniyang Presupuesto ó Tandaan nang magugugol at nang pagcucunan nang gugugulin.

42.—Sino ma'y di macatatangui sa catungculang Tagatayô, Catiuala ó matanda man, sa pagca't ito'y isang suyong dapat gugulin n~g sino man sa caniyang bayan, cun may puri at dan~gal na sinimpan at may pagtin~gin sa sariling cagalin~gan.

43.—Sa unang arao n~g baua't taon ay man~gagtitipon ang man~ga Tagatayó sa calooban (capital) n~g República at gagauin ang hayag na pagbubucas nang Kapisanan, tuloy babasahin ang taonang calatas n~g Presidente n~g República nito ring Presidente, ó di caya'y n~g Presidente n~g Kapisanan cundi taon n~g pagbabago.

Ang man~ga abala at pagpupulong n~g Kapisanan ay mumulan sa nasabing arao hangang catapusan n~g buan n~g Marzo sa taontaon. Ang man~ga pulong ay hayagan at hindi macapagpupulong nang lihim cundi mapagquilalang yao'y cailan~gan.

Ang panahon nang pagcacabucas ay mapalalaon n~guni't catagalán na ang isa pang buan, una cung yao'y hin~gin nang Presidente nang República at icalaua cung yao'y mapagquilalang cailan~gan nang dalauang icatlong bahagui nang m~ga Tagatayó.

44.—Ang capanahunan n~g nan~gagcacapisan ay tatagal n~g apat na taon, at cung ito'y macaraan ay papalitan ang man~ga datihan n~g bagong Tagatayo.

45.—Sa unang taon n~g pagcacatayo n~g Kapisanan at sa pagpapalit ay ang pagbubucas ay gagauin nang Presidente nang República na cun macatapos n~g pagbasa nang Calatas ay
Pahina 35 man~gan~gasiua nang pagtatayó nang dalauang Paniualaan na pagcaisahan n~g marami, isa ay lima catauo ang sangcap na siyang magsisiyasat nang lahat nang salin nang iba nilang casama at ang isa'y lalaguian nang tatlo catauo na sisiyasat nang man~ga salin nitong limang nauna.

Ang m~ga Paniualaang ito ay siyang magbibigay saysay quinabucasan tungcol sa cayarian ó caculan~gan nang naturang m~ga salin at siyang magmamacaalam na ualang pucnat sa m~ga paghahandang gagauin, han~gan mapasiya at pagcaisahan nang marami ang m~ga iban~gong usapan tungcol sa cayarian nang m~ga salin at calagayan nang m~ga Tagatayó. bago lumampás ang sampong arao. Sa susunod nang taon gagauin, pagcatapos nang pagbubucas, ang m~ga quinacailan~gan sa pagpapasiya sa m~ga salin at calagayan nang m~ga Tagatayóng maharap na bago.

Caracaraca'y huhugot dito rin sa nan~gagcacapisan at sa butusang lihim nang pagcaisahan nang mahiguit sa calahati na isang Presidente, isang Pan~galauang Presidente at tatlong Kagauad, at lulutasin ang paghahanda capag naisulat sa Presidente n~g República ang man~ga paghahalal na itó.

46.—Ang man~ga Tagatayo'y hindi mapaquiquialaman tungcol sa canilang man~ga caisipan at di sila masisisi dahil dito nino mang may capangyarihan sa ano mang paraan.

Habang bucás ang Kapisanan ay di mabibigyang usap ang sino mang magcasala hangan di naquiquilala ang casalanan nang isang Paniualaang ipalagay nito ring Kapisanan. Ang m~ga habla sa ano mang casalanan habang nasasará ay mabibigyang usap na di na magdadaan sa alin mang Paniualaan, n~guni't ang kapulun~gang hahatol ay magpapasabi sa laguing Paniualaan at dadali-daliin ang usap upang matapos agad. Samantalang ganito'y ang may usap ay di macahaharap sa m~ga pulong nang Kapisanan hangan di maquilalang siya'y ualang sala.

Pahina 36 47.—Ang man~ga capangyarihan nang Kapisanan ay ito:

Una. Cupcupin at itangcacal ang man~ga catuirang quiniquilala sa mamamayan nitong Panucalá at pan~galagaan ang ganap na catuparan nang cautusan sa pagbaban~gon at iba pá.

Icalaua. Kumathá n~g m~ga cautusan, magpaliuanag sa m~ga cahulugan nito at paualan n~g bagsic ang m~ga naquiquilalang lipás na.

Icatlo. Ilagay sa catungculan ang mahalal na Presidente nang República capag nadin~gig ang

unang Calatas nito sa pagbati.

Icapat. Aminin bago pagtibayin ang ano mang cayaring gauin sa m~ga taga ibang lupa at quilanlin muna ang pagcacailan~gan bago pairalin ang ano mang digma.

Icalima. Magbigay ó tumangui sa capahintulutang quinacailan~gan upang macapasoc ang m~ga sandatahang taga ibang lupa sa nasasacupan nang República.

Icaanim. Pasiyahin taon taon cung maquita ang hamong n~g Presidente n~g República ang Hocbong dagat at Hocbong cati na dapat gamitin sa panahon n~g capayapaan at ang maguiguing caragdagan sa arao n~g digma, at maglagay n~g man~ga cautusan tungcol sa cahusayan at paraang dapat sundin n~g m~ga naturang hocbo.

Icapito. Ipacana taontaon ang m~ga ambagan at ang pagaayau-ayau noon.

Icaualo. Pasiyahin ang dami nang magugugol sa pamamahala sa bayan at pagnoynoyin ang catoosan (cuenta) noon.

Icasiyam. Magtayo nang m~ga Aduana (pamahalaan sa m~ga lalauigan) at maglagay n~g man~ga Aransel ó Tandaan nang m~ga opang dapat sin~gilin sa m~ga calacal na idoong.

Pahina 37 Icasampu. Magpasiya nang nauucol sa pamamahala, pagiin~gat at pagaaluas n~g m~ga pag aari n~g República at humiram sa n~galan nito n~g salapi cun baga't cailan~gan.

Icalabingisá. Magdagdag ó magbauas n~g m~ga Katungculang quinacailan~gan n~g isang matipid na pamamahala.

Icalabingdalaua. Pasiyahin ang halaga, timbang, uri at n~galan nang man~ga salapi, at gayon din ang huarang lalong madali at matuid n~g man~ga timban~gan at panucat.

Icalabingtatlo. Guisin~gin at pasulon~gin ang lahat nang paraan nang hanap-buhay at alisin ang man~ga nacahahadlang sa paglaqui.

Icalabingapat. Ilagay ang paraan n~g pagtuturo sa bayan sa boong nasasacupan n~g República at ituro ang man~ga patungtun~gang susundin sa paghuhusay sa man~ga malacas at sa man~ga maysaquit.

Icalabinglima. Magcaloob n~g man~ga Karan~galan at gantí, pati nang capatauaran sa sála, na ihamong nang Pamunoan.

Icalabinganim. At catapustapusa'y pasiyahin muna ang capanagutan n~g man~ga Kagauad n~g Pamunoan, at n~g Presidente n~g República cun ito'y mahahalinhan na.

48.—Ang lugal na pinagpupulun~gan nang Kapisanan ay lubhang cagalang-galang at di mapagpapahamacan at sino ma'y ualang macapapasoc doon cun may bitbit na sandata cahima't ang Presidente n~g República. At hindi rin macapapasoc dito ang m~ga sandatahan, liban na lamang cun ipatauag nang Presidente nang Kapisanan upang maoli ang cahusayan sa loob na guinambala nang man~ga di marunong magbigay puri sa sarili at sa hinahauacang catungculan.

Pahina 38 49.—Ang alin mang Tagatayó ay macapaghaharap sa Kapisanan nang ano mang panucala nang cautusan, cailan ma't ito'y gauin sa sulat; at cun ipahayag nang Kapisanan na yao'y marapat pagpulun~gan at pagnoynoyin ay bibiguian n~g salin ang Tanun~gan upang paglini~gin nitó.

Hindi mapagbobotosan sa Kapisanan ang ano mang panucala, cun hindi maquita muna ang man~ga pinag usapan sa Tanun~gan.

Ang man~ga pacaná nang Kapisanan ay may bagsic nang cautusan, n~guni't hindi pa dapat sundin cun hindi pa ilinalat-hala yaon nang Presidente.

50.—Sa man~ga pagpupulong at iba pang nauucol sa panihala at cahusayan sa loob nitong Kapisanan ay ang susundin ay ang man~ga Tagobiling caniyang quinathá.

51.—Ang man~ga Tagatayó sa cabayanang calooban nang República pati nang tigisang pili sa man~ga tumatayo sa man~ga capit cabayanan ang naguiguing Laguing Paniualaan na, cun nasasara ang Kapisanan, ay man~gan~galaga sa ganap na catuparán n~g m~ga Cautusan at siyang tatauag sa man~ga capulong cun ito'y hin~gin n~g Presidente sa pagca't dumaan ang caguipitan ó may pagpupulun~gang lubhang malaquing bagay.

ICAPAT NA CASAYSAYAN.—*Tungcol sa Tanun~gan (Senado).*

52.—Ang Tanun~gan ay isang cabilugang lubos na cagalang-galang, na quinadoroonan n~g man~ga tauong lalong hirang dahil sa cahusayan n~g paquitang ugali at sa calaquihan n~g naalaman sa ano mang san~gá n~g carunun~gan at paghahanap-buhay.

Pahina 39 Ito'y natatalagang magpaliuanag sa Kapisanan at sa Pamunoan sa canicaniyang usap na hinahauacan, upang ang lahat na itadhana nilong dalaua ay masamahang palagui n~g pagcatuga at catuiran; caya't ualang macaaaquiat dito sa mataas na luclucan cundi yaong m~ga piling mamamayan na nagpaquita n~g di caraniuang talas n~g isip at casipagan.

53.—Ang Tanun~gan ang una-unang magsisigasig sa icasusulong n~g pagtuturo sa bayan at n~g gaua sa lupa, gauang camay at gauang mag-calacal, pati n~g m~ga daong na calacalan at pangdigma; caya't pag-aaralan ang malayong inabot n~g m~ga iba't ibang lupa tungcol sa m~ga bagay na ito at iba pang icagagaling n~g República, ihahamong sa Presidente ang pagpapasoc dito n~g man~ga cagagauang hindi pa natatahacan n~guni't napagquilalang mabuti, cucupcupin ang m~ga tan~gi sa caramihan dahil sa talas n~g isip at sa m~ga natuclasang icagagaling n~g lahat at pasisiglahin ang loob n~g tauo sa pagtatayó n~g m~ga samahan at pagpapaquitaan n~g canicanilang gauang carunun~gan paris n~g m~ga peria at exposición at sa pagbubucas n~g mabibilis na daan n~g pagcacaabutan n~g m~ga iba't ibang bayan sa pamamagitan n~g man~ga limbagang marunong magpahatid tungcol cabaitan at catotohanan, palibhasa'y di nasosopalpalan nang casaquiman at cadayaan.

54.—M~ga Apo na tatayó sa Tanun~gan (Senador) at magbibibig sa canicanilang casamahan ang man~ga General at Almiranteng casalucuyang naglilincod; ang Rector ó namamahala sa bucal n~g carunun~gan (Universidad Central) at n~g m~ga Sanayang (Academia) itayó ucol sa alin man san~gá n~g dunong at alám; ang m~ga Decano n~g m~ga Sindicatong itayó n~g m~ga humahauac nang iisang hanap-buhay; at ang m~ga Director n~g m~ga bahay na natatalaga sa
Pahina 40 pagcacaauang gaua sa tauo, na pinan~gan~gasiuaan n~g Pamunoan.

Ang m~ga nasabing Rector n~g m~ga Sanayan gayon din ang m~ga Decano at Director ay hindi macatatayong Apo, cundi nila hin~gin sa Kapisanan na sila'y, biguian n~g capangyarihang itó sa pagca't ang canicanilang pinamamahalaan ay nacatutulong n~g malaqui sa cagalin~gan n~g lahat.

55.—Macahihin~gi din naman nitong capangyarihan sa Kapisanan at macahuhugot n~g isang Apo sa canila rin ang m~ga casangcap sa malalaquing samahan sa pagcacalacal at iba pang hanap-buhay na itayó n~g m~ga taga Pilipinas upang macapagbucas n~g m~ga mabibilis na daan at magcaabutan ang m~ga malalayong bayan ó di caya'y maisulong ang m~ga naturang hanap-buhay at guminhaua ang lahat.

56.—Ang ibang m~ga Apo ay pipiliin n~g m~ga tagapaghalal na ipalagay n~g capulun~gan n~g m~ga Propesor sa baua't Colegiong pagturuan n~g mataas na aral ó n~g carunun~gan, tig-isa ang baua't Colegio; n~g m~ga tagapaghalal na ipalagay n~g m~ga casan~ga sa baua't samahan sa pagcacalacal ó hanap-buhay na hindi nasasaclao n~g núm. 55, n~guni't bumabayad n~g m~ga ambagang pinacamalaqui sa lahat tungcol sa malinis na hanap na sumampa taontaon, tig-isa ang baua't samahán; n~g m~ga Director sa m~ga bahay na itayó sa pagcacaauang gaua sa m~ga cabayanan; at n~g m~ga umaambag na bumayad n~g malaqui sa lahat sa ambagan sa hanap-buhay.

57.—Ang m~ga cabayanang bumilang n~g limangpung tagapaghalal na paitaas ay pipili n~g tig-isang Apo; mula sa isang daan na paaquiat dalauang Apo; at tatlo mula sa isang daan at limangpu na paitaas.

Capag ang m~ga tagapaghalal n~g isang cabayanan ay di umabot sa limangpu ay pipisan sa m~ga tagacapit cabayanan upang macapili.

Pahina 41 58.—Ang paghahalal sa m~ga Apo ay gagauin para n~g m~ga Tagatayó.

59.—Ang Tanun~gan ay magpapalit n~g m~ga Apo bauat apat na taon gaya n~g Kapisanan; n~guni't palaguing bucás.

Sa Presupuesto n~g calahatan ay maglalaan nang pang upa sa Presidente, Pan~galauang Presidente at m~ga Kagauad. Ang ibang Apo ay di tatangap n~g ano mang upa, n~guni't hindi magbabayad n~g ano mang ambagan habang humahauac nang Katungculan.

60.—Sa pamula n~g Tanun~gan at sa baua't taon n~g paghahalili ay ito'y bubucsan n~g Presidente n~g República at gagauin ang m~ga pag hahandang nabibilin sa núm. 45. na ualang maiiba cundi ang bilang n~g m~ga Kagauad na mababauasan at madadagdagan n~g Pamunoan alinsunod sa dami n~g gagauin.

61.—Ang lugal na pinagpupulun~gan n~g Tanun~gan ay lubhang cagalangalang para rin n~g sa Kapisanan at ang m~ga Apo ay di mapaquiquialaman sa canilang m~ga caisipan gaya n~g m~ga Tagatayó.

62.—Ang m~ga pulong n~g Tanun~gan ay hayag din at upang magcaroon n~g bagsic ang caniyang m~ga tadhana ay cailan~gang maharap ang dalauang icatlong bahagui man lamang n~g m~ga Apo.

Ang Presidente, ang Pan~galauang Presidente at ang m~ga Kagauad ay di macaliliban sa ano mang dahilan; n~guni't ang m~ga ibang Apo ay macapaghahalihalili n~g pagliban cun may pahintulot ang Tanun~gan, matiran lamang na palagui n~g dalauang icatlong bahagui. Sa panahon n~g cahigpitan at cahirapan ay ualang macaliliban.

63.—Ang Tanun~ga'y didin~giguing palagui nang Presidente na parang Sangunian sa lahat na ba
Pahina 42 gay na malaquing halaga at mabigat, n~guni't ang m~ga casagutan noo'y hindi macapipilit dito. Gayon may cun ang ano mang tadhana ay pagcaisahang macaitlo sa iba't ibang panahon ay cailan~gang icuhang sanguni sa Kapisanan upang pasiyahin cun dapat magcaroon n~g bagsic n~g cautusan.

Macapaghaharap din naman n~g ano mang panucala tungcol sa cautusan; n~guni't ito'y

gagauing palagui sa Presidente n~g República na siyang magpapadalá sa Kapisanan cun minamagaling niya.

Sa m~ga pagpupulong at sa iba pang nauucol sa pamamahala at cahusayan sa loob ay susundin ang m~ga Tagobiling cathain nito ring Tanun~gan.

64.—Upang maguing Apo ay quinacailan~gan, bucod sa caraniuang casangcapan, ang mag taglay n~g tatlongpung taong sincad; sampahan n~g isang malinis na hanap na maliuag maparam at magcasiya sa isang buhay na catamtaman at sarili; at magcaroon n~g m~ga casangcapang nasasabi sa número 52 ó macagaua n~g malaquing paglilingcod sa bayan.

Ang katungculang Apo ay casing tagal n~g sa Tagatayó, at itong dalauang catungculan ay di mapipisan sa isang tauo at di rin malalangcapan n~g ano mang capangyarihan sa pagpaparusa sa tauong bayan.

ICALIMANG CASAYSAYAN.—*Tungcol sa man~ga Sanguniang cabayanan at Sanguniang bayan.*

65.—Pagcapaghalal n~g man~ga Tagatayo ay ang m~ga catiuala sa baua't cabayanan ay magbubucod-bucod sa apat na puctó, cailan ma't bauat puctó ay bumilang n~g pito catauo man lamang.

Pahina 43 Cun ang bauat puctó ay di macaabot sa nasab ing bilang ay magbubucod sa dalauang puctó lamang.

Ang m~ga puctong ito ang maghahalili sa taon-taon ó bauat icadalauang taon sa Sanguniang cabayanan sa loob n~g isang capanahunan, at maquiquialam sa m~ga usap sa cabayanan na parang m~ga casanguni.

66.—Ang m~ga matanda sa bauat bayan ay magbubucodbucód sa dalauang puctó na siyang maghahalili baua't icalauang taon sa Sanguniang bayan.

67.—Ang m~ga catungculang ito ay nagbibigay puri, n~guni't ualang upa; gayon ma'y ang m~ga Kasanguni ay di magbabayad n~g ano mang ambagan sa canicanilang capanahunan.

68.—Sasangcap sa Sanguniang cabayanan ang Punong cabayanan na siyang Presidente, ang Punong bayan sa loob na n~g cabayan na siyang Pan~galauang Presidente, ang m~ga casanguning dinatnan n~g capanahunan sa cabilugan n~g m~ga catiuala at ang Kagauad n~g Pamunoang cabayanan; n~guni't ito'y di macapagbibibig ni macabobotos sa m~ga pagpupulong.

Ang Pan~galauang Presidente ang hahalang sa Presidente sa boong capangyarihan nitó.

69.—Sasangcap sa Sanguniang bayan ang Punong bayan na siyang Presidente, ang Pan~gulo sa loob nang bayan na siyang Pan~galauang Presidente, ang iba pang man~ga Pan~gulo at ang m~ga Kasanguning dinatnan nang capanahunan sa cabilugan nang m~ga matandá at ang Kagauad sa Pamunoang bayan na hindi macapagbibibig at di rin macabobotos.

Ang Pan~galauang Presidente ang siyang hahalang sa Presidente sa dalauang cutungculan nito na Presidente n~g Sangunian at Punong bayan.

Pahina 44 70.—Tutungculin nitong m~ga Sangunian ang pagpapasiglá sa pagtuturo at pagaaral at gayon din ang pagpapasulong sa gaua sa lupa, paghahayop, gauang camay at pan~gan~galacal, at cucupcupin ang m~ga nacacatuclas n~g m~ga mabubuti at malalacas na paraan; gumaua n~g Tandaan n~g m~ga tauo at m~ga usap (Censo y Estadistica) at n~g yaman (Catastro) para n~g tandaan n~g m~ga lupain, bahay at hayop at iba pang pag aari; at man~galaga sa mahusay na pag gugol sa salapi n~g bayan, ihablá ang m~ga sumira noon at gauain ang canicanilang Presupuesto ó Kuruan nang magugugol.

Pan~gan~galagaan din naman nang m~ga Sanguniang cabayanan na sa bauat cabayanan ay magcaroon man lamang nang isang Colegio ó Aralán na magturo nang mataas na aral at nang isang limbagan, hindi lamang upang maquilala n~g lahat ang m~ga pacaná nang napupunoan, cundi naman upang macalat sa paraang itong mabisa ang pagcabucas nang isip at iba pang pagcaquilalang paquiquinaban~gan sa sariling pamumuhay n~g m~ga tauo at cagalin~gan nang lahat.

71.—Ang m~ga Kasanguni sa cabayanan ay may catungculang magpaaninao at maghamong sa Pamunoang cabayanan n~g lahat na m~ga pacanang nahihinguil sa caguinhauahan n~g cabayanan; maquialam sa n~galan nitó sa pamamahala n~g salapi n~g bayan: at magtangcacal sa m~ga duc-ha at di macacaya sa canilang m~ga usap sa Pamunoan.

Ang m~ga Kasanguning bayan ay magcacaroon n~g m~ga ganito ring catungculan sa canilang quinalalagyang bayan at mag hahalal n~g isa sa canila na maguiguing Pintacasing maquiquialam sa Hucuman, upang dito'y maganap ang m~ga cautusan n~g ualang quiquilin~gan ang sino man.

Pahina 45

ICAANIM NA CASAYSAYAN.—*Tungcol sa Presidente n~g*

República at caniyang Pamunoan.

72.—Ang Presidente at Pan~galauang Presidente n~g República ay ihahalal n~g m~ga cabilugan nang m~ga katiuala sa baua't cabayanan cahalintulad n~g paghahalal sa m~ga Tagatayó; n~guni't maquiquialam sa paghahalal bucod sa Punong cabayanan na pinaca Presidente ang m~ga Pintacasi n~g República sa bauat cabayanan na m~ga taga pagsiyasat casama n~g m~ga inihalal n~g m~ga catiuala, na siyang man~gan~galaga upang ang paghahalal ay madaos ayon sa ipinaguutos.

Ang Puno at ang m~ga Pintacasi ay hindi macabobotos; n~guni't susugpuing mahigpit ang suhulan at daya sa butusan.

73.—Ang m~ga tunay na casulatan n~g paghahalal sa bauat cabayanan ay ipadadalá n~g Puno sa Tanun~gan at ang matitirá sa archivo n~g cabayanan ay isang saling pinilmahan n~g naturang Puno, n~g m~ga Pintacasi at iba pang tagapagsiyasat.

Capag natangap n~g Tanun~gan ang m~ga casulatan sa paghahalal n~g lahat na cabayanan ay magpasabi sa Kapisanan ó sa Laguing Paniualaan cun nasasará, at ito'y magsusugo n~g tatlo catauong tagapagsiyasat na maqui-alam sa pagbibilang n~g botos.

Cun ualang macalicom n~g botos n~g dalauang icatlong bahagui man lamang n~g lahat na katiuala sa m~ga cabayanan ay uulitin ang paghahalal, n~guni't ang pag bubutusan ay ang m~ga nacalicom n~g lalong maraming botos hangan sa tatlo man lamang.

74.—Ang Pan~galauang Presidente ay ang macalicom n~g mahiguit sa calahati n~g botos at siya ang hahalang sa Presidente, cun ito'y mamatay ó magcaroon n~g tunay na capansanan bago matagpós ang capanahunan na limang taon.

Pahina 46 Habang hindi siya humahalang ay di macagagamit n~g ano mang capangyarihan ucol sa caniyang sariling catungculan; n~guni't paghalang ay malilipat sa caniya ang boong capangyarihan n~g Presidente.

75.—Ang mahalal na Presidente ay ihaharap sa Kapisanan n~g hahalinhan at n~g Presidente n~g Tanun~gan, at cun malagay na sa talagang luclucan n~g Presidente n~g Kapisanan ay babasahin ang caniyang calatas sa pagbati at dito'y ipan~gan~gaco sa mahigpit na panghahauac sa sariling dan~gal at capurihan na pagpipilitan niya sa boong macacaya ang caguinhauan n~g bayan at mag bibigay nang halimbaua sa lahat sa pagyucó at pag galang sa m~ga cautusan sa pagbaban~gon at iba pang bagaybagay.

Pagcatapos n~g pagbasa ay igagauad n~g Presidenteng hahalinhan ang m~ga saguisag na pagcacaquilanlan nitong mataas na catungculan, at quiquilanling hauac na niya ang boong capangyarihan.

76.—Ang presidente ay siyang pinaca catauan n~g bayan, caya't siya'y dapat igalang at huag pagpahamacan at di mabibiguiang usap habang di naa-alisán nang catungculan.

Ang Presidente ay hindi iba cundi ang capatid at caibigan n~g lahat na taga Pilipinas, at caya lamang mauiuicang siya'y nacalalalo ay sa pagca't siya ang dapat man~guna sa pagpapasunod nang ugaling magandá at mahusay at sa cabutihan nang gaua sa bayan.

Utang niya sa caniyang sariling dan~gal at sa Dios ang mag taglay n~g isang ugaling ualang ipipintas, upang mapapurihan niya ang caniyang bayan sa harap n~g m~ga taga ibang lupa, at mag bigay sa caniyang m~ga cababayan n~g halimbaua n~g cabaitan at casipagan.

Pahina 47 77.—Siya ang quinabobooan n~g capangyarihang magpasunod sa m~ga cautusan at nalalaganapan n~g capangyarihang itó ang lahat na bagay na quinacailan~gan n~g cahusayan sa loob n~g bacuran nang República at sa icapapanatag sa labas, ayon sa ibinibilin n~g m~ga cautusan sa pagbaban~gon at sa iba pang bagay.

78.—Ang Presidente ang mag lalathalâ n~g m~ga tadhana n~g Kapisanan upang mapilit sa pag sunod ang tauo; gayon ma'y cun inaacala niya na ang alin man sa m~ga tadhanang ito ay macagagambala sa cahusayan sa loob at sa capanatagan sa labas ay malalaguian niya n~g sansalâ (veto) sa ilalim n~g boo niyang capanagutan.

79.—Ang Presidente sa sarili niyang isip ó sa hamong n~g alin man sa caniyang m~ga Kagauad ay macapaghaharap sa Kapisanan n~g ano mang panucala n~g cautusan; n~guni't bago gauin yaon ay didinguin muna ang Tanun~gan.

80.—Bucod pa'y nauucol sa caniya itong m~ga malaquing capangyarihang susunod:

Una. Kumathá n~g m~ga atas at tagobiling quinacailan~gan sa pagtupad n~g m~ga cautusan at man~galaga na sa boong nasasacupan n~g República ay ualang maghari cundi ang madali at ganap na catouiran.

Icalaua. Gumaua n~g m~ga cautusan at bagong pacaná na inaacala niyang dapat ihamong sa Kapisanan ucol sa cagalin~gan n~g República, upang pagnoynoyin n~g nararapat.

Icatlo. Maghalal sa m~ga may catungculan sa bayan ayon sa m~ga cautusan.

Icapat. Acayin ang Hocbong dagat at Hucbong cati at pagayao-ayaoin sa paraang lalong nararapat sa pamamaguitan n~g m~ga Generales na lalong may catampatan na siyang

pagsasalinan niya n~g Kapangyarihan.

Pahina 48 Icalimá. Mag tuto sa paquiquipulong sa m~ga Pamunoang taga ibang lupa at maghalal n~g m~ga sugo at Consul na cacatauanin niya.

Icanim. Mamahala sa pagpapabubo n~g m~ga salapi at mag atas n~g m~ga pag-gugulan, n~g m~ga itinatalagá sa baua't san~gá n~g pamamahala sa bayan.

Icapitó. At catapustapusa'y man~galaga sa lahat n~g nauucol sa cahusayan at icatitimaua n~g bayan sa m~ga sáquit.

81.—Ang man~ga hanganan nang capangyarihan nang Presidente ay itong man~ga susunod:

Una. Sa ano mang dahila'y hindi masasan-sala ang pagcacatipon n~g Kapisanan sa m~ga panahon at pangyayaring nabibilin sa cautusan, at gayon ding hindi yaon mapipiguil at mapaghihiua-hiualay at cailan ma'y di magagambala ang man~ga pagpupulong at paglilining nitó.

Icalaua. Hindi siya macalalabas sa nasasacupan n~g República at di niya masisira ó maihihiualay at malalaguian nang ano mang capanagutan ang alin mang bahagui nang lupain nitó.

Icatló. Hindi macapagyayari n~g anomang tipanan at iba pang casundó at gayon ding hindi mapaiiral ang digmá at mapababalic at mapagtitibay ang capayapaan cun ualang pahintulot ang Capisanan.

82.—Ang man~ga pasiya nang Presidente nang República ay pipilmahang palagui nang Kagauad na nauucol; n~guni't hindi ito mananagot na casama niya cundi maquilala na itong Kagauad ang naghamong nang m~ga naturang pasiya.

83.—Hihirang ang Presidente sa m~ga Tagatayó at Apong halili na at quinaquitaan nang ugaling ualang ipipintás sa pag ganap nang catungculan ó di caya'y sa man~ga nag gugol nang
Pahina 49 malalaquing paglilingcod sa bayan, n~g m~ga Kagauad n~g Pamunoan na siyang tutulong sa caniya sa paglulutas nitong m~ga susunod na san~gá:

Una. Paquiquipanayam sa tagá ibang lupa at pagcacalacal.

Icalaua. Panihala sa loob na nacasasaclao sa cahusayan sa loob, sa pagtuturo at pagpapalayó sa m~ga sáquit.

Icatlo. Gauang bayan, at dito'y masasama pati n~g gayang lupa at gauang camay.

Icapat. Catuiran.

Icalima. Yaman.

Icanim. Digmang cati.

Icapito. Digmang dagat.

84.—Ang m~ga Kagauad n~g Pamunoan ay macahaharap sa Capisanan at Tanun~gan cailan ma't may ipagsasabi sa n~galan n~g Presidente ó sila'y turulin cayá n~g hayág nino man sa Kapulun~gang itó.

N~guni't cun pagbobotosan na ang dahil n~g canilang pagdayo ay lalabas at di maquiquialam dito.

85.—Hihirang din naman sa m~ga tauong nababanguit sa núm. 83 at sa m~ga Katiuala at Punong bayang halili na at quinaquitaan n~g ugaling ualang ipipintas, n~g m~ga ihahalal niyang Punong cabayanan, na siyang pagsasalinan niya n~g boong capangyarihan sa loob n~g cabayanang masacop nitó.

86.—At gayon ding hihirang sa tatlong iharap sa caniya n~g Sanguniang bayan n~g gagauing Punong bayan na cacatauanin niya sa baua't bayan. Upang mabilang sa m~ga ihaharap ay quinacailan~gang nagdaan sa pagca matandá ó Pan~gulo at di napapintas sa ugali.

Ang m~ga Pan~gulo na siyang catiuala n~g Punong bayan sa bauat nayon ay ihahalal n~g
Pahina 50 Punong cabayanan sa m~ga mapili n~g umaambag na may carapatán. Ang pagpili sa m ~ga Pan~gulo ay caparis din sa m~ga matandá.

87.—Ang catungculan n~g Punong bayan at man~ga Pan~gulo ay tatagal n~g dalauang taon; at ang m~ga Punong cabayanan ay apat, liban na lamang cun bago lumampas ang taning na ito ay mapagquilala n~g Presidente na ang cagalin~gan n~g boong República at ang sariling cagalin~gan n~g cabayanang quinalalaguian ay nagcacailan~gang siya'y halinhan nang iba.

88.—Sa bauat san~gá n~g pamamahala sa bayan ay magcacaroon n~g Lugal cagauad na siyang Pan~galauang Puno sa baua't Gauaran; sa bauat Pitac ay maglalagay n~g isang Oficial at m~ga catulong at manunulat na quinacailan~gan sa madaling paglulutas n~g man~ga usap.

Ang man~ga Katungculang ito ay maguiguing isang tan~ging hanap-buhay gaya naman n~g sa man~ga Hocom at sandatahan, at ualang macapapasoc dito cundi magdaan muna sa sungcaran, maguing sa hagdang mataas na buhat sa baitang n~g man~ga Katulong na paitaas, maguing sa mababa na quinalalagyan n~g man~ga manunulat at iba pang alagad na quinacailan~gan sa baua't sánayan.

Ualang maguiguing dahil n~g pagtaas dito sa dalauang hagdan cundi ang catagalan at ang man~ga tan~ging paglilingcod na gauin n~g may Katungculan, cun yao'y mapatotohanan at marapatin n~g Tanun~gan. Upang macalipat mulá sa mababa tun~go sa mataas na hagdan ay cailan~gan ding magdaan sa sungcaran.

89.—Ang lahat na Katungculan sa bayan cahit ano ang quinauuculan ay babayaran n~g Pahina 51 catamtaman, liban na lamang ang man~ga nasasabing ualang bayad sa man~ga cautus an, at di matatalagahan n~g ano mang upa ang man~gahiualay sa Katungculang ito. Ang sino mang mapahamac sa pagtupad n~g Catungculan at dahil dito'y marapatin n~g Kapisanan na gantihin ang gauang yaon, ang bihis ay ibibigay na paminsanan sa halagang pasiyahin nito ring Kapisanan.

90.—Ang man~ga sanayán (oficina) n~g Bayan ay bubucsan umaga't hapon gaya n~g sa man~ga magcacalacal, at magtatayó lamang n~g man~ga calalaguiang tunay na quinacailan~gan sa madaling paglulutas n~g man~ga usap.

91.—Baua't Punong cabayanan ay magcacaroon n~g nasasacupan niyang man~ga oficial, catulong at manunulat na quinacailan~gan sa iba't ibang san~ga n~g pamamahala sa cabayanang nasasacop niya, at ang oficial na catiuala sa cahusayan sa loob ay siyang Kagauad na maguiguing pan~galauang Puno sa Sanayán n~g cabayanan.

Ang m~ga manunulat ay caniyang ihahalal capag nasungcad n~g Sanguniang-cabayanan.

Ang sino man~gatungculán sa cabayanan ay dapat macaalam n~g salitá dito.

92.—Baua't Punong bayan ay magcacaroon nang; isang kagauad hugot sa baitang n~g m~ga catulong at n~g m~ga manunulat na ihahalal niya, capag nasungcad n~g Sanguniang-bayan. Magcacaroon nang isang catulong na Comisario n~g Pan~galagaan na may bayad. (Comisario de Policía).

ICAPITONG CASAYSAYAN.—*Tungcol sa panihala nang catuiran.*

93.—Ang capangyarihan sa paghatol at sa pagpapatupad sa maguing hatol ay tataglayin lamang Pahina 52 n~g m~ga Kapulun~gan (Tribunales) n~g catuiran at n~g m~ga Hocom, na uala ng magagaua cundi ang mag lapat n~g m~ga cautusan sa usap ó gauang ihablá.

94.—Itatadhana n~g m~ga cautusan ang pagcacasunodsunod n~g m~ga paraan at pag uusisang dapat gauin sa m~ga usapin sa boong nasasacop n~g República, at ang panununtunan ay ang camunting sabi at ang caliuanagan at lilipulin yaong man~ga gauing luma na ualang quinauuculan cundi ang mag acsayá n~g m~ga papel at ang pahabain mag parating man saan ang m~ga casulatang usap.

Bibiguian ang m~ga nahablá sa usap-sala n~g boong-caluagan upang magamit ang m~ga paraang quinacailan~gan nila sa pagliligtas sa canilang catauan sa ano mang calagayan n~g nasabing usap.

Catagalan n~g m~ga usap-sala ang anim na buan at pagcaraan nitong taning ay dudusahin nang mahigpit n~g m~ga Capulun~gan ang m~ga Hocom na di magpaquita n~g tunay na cadahilanan nang pagcabalam.

95.—Magcacaroon n~g iisa lamang sacdalan (fuero) sa lahat na usap sala at usap catuiran, bucod lamang ang m~ga sandatahan na magcacaroon n~g sariling sacdalan cun sila'y magculang sa man~ga Cautusang nauucol sa canilang casamahan; n~guni't masasacupan din sila n~g sacdalan n~g lahat cun sila'y magcasala sa paquiquisama sa man~ga tauong bayan.

96.—Aalisin ang man~ga Pintacasing hindi upahan n~g bayan, pagca't sa haharapin ay ang man~gan~gasiua ay ang tunay na may usap ó di caya'y ang man~ga Abogadong biguian nito nang kapangyarihan.

Gayon ma'y cun ang may ari ay ualang cáya at di macaquita n~g Abogadong magmacaalam ay macapaglalagay n~g m~ga tan~ging sugo na man~gatauan sa caniya, n~guni't ang m~ga sugong ito ay mapapara sa m~ga tunay na Abogado na bumabayad n~g ambagan dahil sa Pahina 53 canilang katungculan.

87.—Ang m~ga cahalili, Hocom at iba pang may katungculang nacacapit sa san~gang itó ay mananagot na isa-isá sa man~ga gauang pagcuculang sa cautusan, at sino mang mamamayan ay macapaghahablá tungcol sa pagpapasuhol at masamang pag gamit n~g katungculan.

98.—Sa calooban n~g República ay magcacaroon nang isang kataastaasang Kapulun~gan n~g catouiran na mag bubucod sa quinacailan~gang Licmoan (Sala) na lalaguian n~g limang cahalili bauat isá; sa bauat calauacan (Region) ay lalaguian n~g isang Kapulun~gan (Audiencia ó Tribunal) na may tatlong cahalili; sa bauat Hucuman (Distrito Judicial) ay magcacaroon n~g isang Pan~gulong Hocom (Juez mayor); at sa bauat bayan ay isang Hocom na taga pamaguitan (Juez de Paz), na ihahalal n~g Presidente n~g Kapulun~gang nacasasacop capag naiharap n~g Sanguniang bayan ang man~ga mamayang lalong marapat sa catungculang itó cun may sariling pamumuhay.

Sa boong nasasacupan n~g República ay magcacaroon n~g anim na calauacan man lamang na iaayao sa m~ga lupang lalong nauucol ayon sa dami n~g m~ga tumatahan, at sa bauat calauacan ay magcacaroon n~g m~ga Hucumang macailan~gan sa madali at matuid na pag aayos n~g catuiran.

99.—Sa siping n~g m~ga Kapulun~gan n~g catuiran ay malalagay ang casamahan n~g m~ga Pintacasi n~g República na pinan~gun~gunahan n~g Punong Pintacasi.

Ang m~ga Pintacasing itó ang man~gag aalaga sa mahigpit na catuparan n~g m~ga cautusan at maquiquialam hindi lamang sa m~ga usap-sala at usap catuiran (Juicios criminales y civiles), cundi naman sa m~ga usap-bayan (expedientes administrativos). Sila rin ang macapagpapatotoo
Pahina 54 sa m~ga gaua at casundong ibig pagtibayin upang paniualaan.

Sa bauat cabayanan ay magcacaroon n~g isang Pintacasi na casingtaas n~g Pan~gulong Hocom, at cun dito'y magcaroon n~g dalauang Hucuman ay ilalagay sa Piling n~g Hucumang (Juzgado) uala sa loob n~g cabayanan ang isa pang Pintacasing catulong na capantay n~g kagauad n~g Hucuman.

Sa bauat Kapulun~gan ay magcacaroon din nang isang Pintacasi na casingtaas n~g Cahalili, n~guni't ito'y ualang paquiquialaman cundi ang m~ga usap sa Kapulun~gan: at sa calooban (capital) n~g República lalagay ang Punong-Pintacasi na siyang mag tututo sa m~ga ibang Pintacasing quinacailan~gan upang mapaquialaman ang m~ga usap sa cataastaasang Kapulun~gan at sa m~ga Sanayan n~g Pamunoan at gayon din ang paghuhusay at pamamahala sa casamahan.

Sa bauat bayan ay magcacaroon n~g isang Pintacasing-bayan na huhugutin sa m~ga kasanguning casalucuyan.

100.—Sa mataas na hagdan nang pan~gan~gatungculang-hocom ay macapapanhic cun mag daan sa suncaran mulá sa unang baitang n~g m~ga kagauad n~g Hucuman at m~ga Pintacasing catulong, at ang pagtaas ay para n~g sa pan~gan~gatungculang bayan dahil sa catagalan at sa malalaquing paglilingcod na pinatotohanan at minarapat n~g Tanun~gan.

Sa pan~gan~gatungculang itó ay ualang tatangapin sa hagdang mataas cundi ang m~ga Doctor sa catuiran (Doctor en derecho) at ang m~ga Abogado.

101.—Tatalagahan n~g Kapisanan ang m~ga naglilingcod sa pan~gan~gatungculang Hocom n~g catamtamang bayad, upang magcaroon sila n~g pitagan at casarinlang quinacailan~gan sa
Pahina 55 maluag na pagtupad n~g mahal nilang catungculan; at huag tutulutan na sa m~ga Kapulun~gan at Hucuman magcaroon n~g m~ga manunulat at iba pang alagad na tagá mababang hagdan na di bibiguian n~g catamtamang upa, upang mailagan ang masasamang gauing pinag apuhan na sa ilalim n~g yamungmong n~g Pamunoang castila.

102.—Ang lahat na cahalili sa cataastaasang Kapulun~gan ang hahatol sa Presidente n~g República capag naipahayag n~g Kapisanan na ito'y may casalanan, pagca nahalinhan sa catungculan.

At ang isang Licmoan nitó ring Kapulung~gan ang hahatol:

Una. Sa m~ga Kagauad n~g Pamunoan, pagnaipahayag n~g Kapisanan na sila'y may casalanan.

Icalaua. Sa m~ga Tagatayó at Apo, cun maipahayag na sila'y may casalanan n~g isang Paniualaang ipalagay n~g canicanilang casamahan.

Icatló. At sa m~ga cahalili nito ring Kapulun~gan at n~g m~ga natatayo sa calauacan at sa m~ga Pintacasing capantay n~g m~ga cahalili at sa m~ga Punong cabayanan.

103.—Iisang cabooan (Código) n~g m~ga cautusan ang iiral sa boong nasasacop n~g República at dito ipagsasaysay ang bilang n~g m~ga Hucumang itatayó gayon din ang m~ga capangyarihan n~g isa't isa at n~g bauat Capulun~gan ayon sa patuntun~gan nabibilin dito sa Panucala.

104.—Sino mang nalalagay sa pan~gan~gatungculang-hocom ay di macahihin~gi n~g ano mang upa sa m~ga usap-sala at usap-catuiran at iba't iba pang pag gamit n~g catungculan. Pagcatapos n~g m~ga usap ay babayaran ang costas n~g mahatulang magbabayad nito at ang cabooa'y guguling lahat sa m~ga papel-multá na itatahi sa m~ga sulat-usap.

105.—Sa baua't bahay-bayan ay magcacaroon n~g isang silid na parusahan, sa bauat Hucuman
Pahina 56 ay isang bilangoan at sa baua't Capu lun~gan ay isang Presidio.

Ang pasunod na icacana sa m~ga parusahang itó ay ang lalong nauucol sa pagcaaua sa tauo at sa pagbabalicloob n~g may m~ga sala.

106.—Ang m~ga Cahalili at Hocom pati naman n~g m~ga Pintacasi ay di mapaquiquialaman sa pag gamit n~g canilang capangyarihan at paris din n~g may m~ga catungculang bayan at sandatahan na di maaalisan n~g catungculan cun ualang usap at hindi maililipat sa ibang lugal cundi nila hin~gin ó dumating caya ang panahon n~g canilang pag taas, ayon sa ipinaguutos.

ICAUALONG CASAYSAYAN.—*Tungcol sa man~ga*

ambagan.

107.—Ang Capisanan ang magpapasiya n~g gugugulin sa taontaon sa lahat n~g san~ga nang pamamahala sa bayan alinsunod sa Curuang (Presupuesto) iharap sa caniya n~g Kagauad sa Yaman, at siya ring mag aatas n~g m~ga ambagang macayang ibayad n~g isa't isa ayon sa panucalang (plan) iharap nito ring Kagauad. Sa pagbabayad n~g ambaga'y ualang maliligtas cundi ang m~ga Apo na hindi mahalal na Presidente, Pan~galauang Presidente at m~ga Kagauad n~g Tanun~gan; ang m~ga Punong-bayan, ang m~ga kasanguning bunot sa cabilugan n~g m~ga Catiuala at Matandá at ang m~ga Pan~gulo, na hindi magbabayad n~g anomang ambagan habang gumugusad n~g catungculan.

Hindi rin magbabayad ang m~ga tauong napapasoc sa sandatahan n~g República at ang pangcat n~g m~ga caual sa Hocbong dagat at Hocbong cati.

108.—Pipilitin na ang m~ga ambaga'y tapatan at huag pailalim, bucod sa magaan.

Pahina 57 Ang ulohang ambagan (contribución ó capitación personal) ay babayaran n~g lahat n~g tauo na hindi magcacalaman~gan mula sa edad na labingualong taong singcad hangan sa di na macacaya sa gaua sa halagang maluag pasanin n~g m~ga duc-ha.

Ang ambagan sa hanap-buhay (contribución de rentas ó industrial) ay babayaran n~g m~ga sinasampahan n~g halagang lumalabis sa pagaagdon sa buhay na catamtaman, dahil sa hinahauacang pagaari ó hanap-buhay.

Ang ambagang bahay (contribucion urbana) ay dadalhin n~g may m~ga ari n~g bahay na inuupahan ó talagang paupahan.

109.—Macagagamit lamang n~g ambagang pailalim upang macupcup ang m~ga calacal nitong bayan ó di caya'y cun ang bigay na cabigatan ay may cauyang paquinabang, ó cun di ma'y upang mapiguil ang malabis na pagsusunodsunod sa catauan.

Caya't ang m~ga Aransel n~g m~ga pamahalaan sa lalauigan (Aduana) ay isusunod at ibababagay sa guinagamit sa m~ga capit lalauigan (puertos vecinos) at n~g marami sa m~ga ibang sacupan.

Ang papel na may tatac ay gagamitin lamang sa man~ga catibayan (títulos), sa m~ga multá at sa m~ga casundong itititic n~g ualang bayad n~g man~ga Pintacasi sa Pan~gulong Hucuman (Juzgados mayores), at ang papel na pangdigquit ó pangdiquit (timbre móvil) ay gagamitin lamang sa m~ga padalahan sa coreo, sa cauad (telégrafo) at suclian (giro).

Ang lotería ripa at ang m~ga patente sa juego at ang hulugan sa sabong ay maguiguing pan~git, na anino lamang n~g Pamunuang castila, sa pagca't sa haharapin ay ang lahat na laro ó ripang may tayaan ó pustahan ay maguiguing salang paguusiguin n~g may m~ga Kapanyarihan.

Pahina 58 Ang m~ga sabun~gan ay mapaparis sa man~ga pareha n~g cabayo, at ipauubaya sa may ibig ang pagcacaná noon; n~guni't babahagui sa paquinabang ang Pamunoan. Kalaquihan na ang pahintulutan ang sabong sa catapusang lingó n~g baua't buan at sa capistahan n~g pagtatayó n~g República, at di na mangyayari sa ibang arao pa.

Sa lugal nito'y ang paiiralin ay ang m~ga Mangharan at peria (Esposiciones y férias), ang m~ga palabas at aliuang macapagsusulong sa m~ga hanap-buhay ó di caya'y macababago sa masasamang gaui ó cundi ma'y macapagtuturo n~g pagquilala tungcol gauang carictan (bellas artes.)

110.—Ang icatlong bahagui n~g man~gasin~gil sa bauat bayan ay iin~gatan sa Tagoan n~g cabayanan na pan~gan~galagaan n~g isang nan~gan~gatungculan sa yaman sa ilalim n~g pamamahala n~g Punong-cabayanan na siyang magaatas n~g pagcacagugulan at n~g m~ga Casanguning-cabayanan na mag hahalihalili sa catungculang umayon sa pagpapabayad.

Ang dalauang icatlong bahagui ay dadalhin sa Caloobang tagoan (Tesoro Central), na paaalagaan sa Banco n~g Pilipinas na uuyanan n~g m~ga tan~ging pagcacaloob, at ang maguiguing catibayan n~g salaping ito ay ang malinis na puhunan n~g nasabing Banco at cun culang pa ay ang m~ga pag aari n~g m~ga calamitang nan~gan~gasiua dito.

111.—Baua't Punong bayan ay tutulun~gan nang m~ga Pan~gulo sa paninin~gil bauat icatlong buan n~g m~ga ambagan, at ang masin~gil ay aalagaan n~g Kasanguning may pagaaring casiyang ipanagot, na siyang pipilma pagtangap sa m~ga tandaan n~g paninin~gil, hangan maisulong ang masin~gil sa Tagoan n~g cabayanan.

112.—Ang Sanguniang-bayan ang gagaua sa taon-taon n~g Curuan n~g pagcacagugulan sa
Pahina 59 bayan pati n~g panucala n~g m~ga ambagang dapat ipal agay sa caniyang nasasacupan cun may pagcucunan, at ipadadala yaon sa Sanguniang cabayanan na siyang magboboo sa m~ga Curuan sa bayan-bayan upang magcapisanpisan sa Curuan n~g boong cailan~gan n~g cabayanan.

Itong Curuan n~g cabayanan pati n~g panucala n~g m~ga ambagan sa boong Kabayanan at bauat bayan ay ipadadala sa Kagauad sa Yaman, upang mapalagay sa Curuan at Panucala n~g calahatan at mapagsiyasat at mapagnoynoy n~g Kapisanan.

Ang m~ga cailan~gan sa baua't bayan ay tatacpan n~g salapi sa cabayanan, caya't ipaguutos n~g Punong cabayanan n~g macapagpacuha sa Tagoan n~g halagang nasasabi sa Curuang

napagtibay na ang bauat Punong-bayan na pipilma sa sulat-bayad (Carta ú orden de pago) ó recibo casama n~g Kasanguni sa Yaman.

Ang m~ga cailan~gan n~g Kabayanan ay tatacpan n~g salapi ding itó at cun magculang ay pupunan sa iniuucol sa calahatan.

113.—Ang m~ga olat (cuentas) ay magcacaroon n~g dalauang hanayan, isá sa pumasoc at isá sa lumabas, at dadalahin n~g m~ga Kagauad n~g Sanguniang bayan at may tungcol nito sa Pamunoang cabayanan: at sa taontaon ay ipadadala n~g m~ga Punong cabayanan sa Kagauad sa Yaman, upang mapag isá ang m~ga olat sa iba't ibang san~ga at maiharap sa Kapisanan.

114.—Ang Pamunoan ay di macauutang sa loob ó labas n~g República cundi quilanlin n~g Kapisanang yao'y cailan~gan at pasiyahin tuloy ang cahalagahan at ang paraang gagauin upang mabayaran n~g unti-unti.

115.—Ang m~ga Sanguniang bayan ang magtutungcol n~g m~ga Talaan n~g tauo at yaman ó pagaari (Centro, Estadística y Catastro), tan~gi ang Talaan n~g hayop, lupa at bahay (Registro
Pahina 60 de la propiedad) at n~g m~ga paglilipatlipat n~g m~ga bagay na ito, upang tumibay.

Dito sa m~ga huling gagauin ay macasisin~gil n~g camunting upa na siyang pagcucunan n~g magugol sa lahat n~g gagamitin at sa quinacailan~gang catulong at alagad sa Sanayang bayan, pati nang upa n~g Kagauad at n~g Comisario cun maaabot pa.

116.—Ang m~ga Hocom na tagapamaguitan ang magdadalá n~g Talaang bayan (Registro civil) na siyang pagtatandaan n~g pan~gan~ganac, pagcacasal at pagcamatay, at sa m~ga capagalang ito ay macasisin~gil n~g camunting upa na pagcucunan nang gagamitin at ibabayad sa Kagauad at iba pang; catulong sa Hucuman (Juzgado).

ICASIYAM NA CASAYSAYAN.—*Tungcol sa Lacas n~g Bayan (Fuerza militar.*)

117.—Sino mang mamamaya'y di macatatangui sa pananandata cun siya'y cailan~ganin ayon sa cautusan, n~guni't di mapipilit ang alin man hangan may magcusang pumasoc.

Ang Kapisanan ang magpapasiya sa taon-taon n~g dami n~g lacas sa dagat at cati na dapat in~gatan sa cahusayan sa loob at capanatagan sa labas n~g República.

118.—Magtatayó n~g m~ga aralán sa pananandata ayon sa m~ga houarang lalong mabuti na maquita sa iba't ibang lupa, na pagtuturuan n~g lahat nang paraan sa paquiquidigmá sa dagat at cati, at pipilitin na ang pangcat n~g m~ga caual ay matuto n~g m~ga bagay na nasasaclao n~g simulang aral (instrucción elemental).

Ang sino mang maghan~gad mula sa pangcat n~g m~ga caual hangan sa baitang n~g Sargento ay pahihintulutan sa panahong payapa na macapasoc sa m~ga aralan sa pananandata, upang
Pahina 61 macaaquiat s a pangcat n~g m~ga Puno (clase de Jefes).

Ang pagtaas ay manununton lamang sa catagalan ó sa malaquing paglilincod na napaglinao at natunayan sa pamamag-itan n~g isang hatulan.

119.—Ihahanay n~g Kapisanan sa pamamag-itan n~g nauucol na cautusan ang lahat na quinacailan~gan sa pagtatayó, paghuhusay at pamamahala na lalong mabuti n~g Hocbong dagat at Hocbong cati.

120.—Sa bauat baya'y ang m~ga bagong-tauong sumapit sa dalauangpung taong singcad ay papasoc sa sandatahan n~g República, bucod lamang ang man~ga nagaaral sa m~ga Colegio, Alulod nang carunun~gan (Universidad) ó Bucal n~g carunun~gan (Universidad central), na natatayó sa ibang bayan at ang m~ga hindi macacaya na may tunay na cadahilanan.

Sino ma'y ualang macatatangui sa pag gusad na itó at sa m~ga bagongtauo ring itó huhugutin ang macailan~gan sa m~ga alagang Hocbo (fuerza permanente) cun ualang mag cusa.

Ang m~ga naturang bagongtauo'y magbubucod sa dalauang puctó na maghahaliling gumusad sa bauat anim na buan, cun ang bauat puctó ay di nagcuculang sa dalauang pu catauo; n~guni't cun magculang ay gugusad na lahat sa loob n~g isang taon.

Sila'y pagpupunuan n~g Comisario n~g Pan~galagaan (Policía) at sila rin ang maguiguing lacas na taga pagalaga sa bayanbayan, upang maganap ang m~ga atas n~g Punong bayan at Hocom na tagapamaguitan na siyang malapit nilang Puno at n~g Punong-cabayanan na siyang lalong Puno.

Ang Comisario n~g Pan~galagaan ay bubunutin sa m~ga nahiualay sa sandatahan mula sa baitang n~g Sargento na paitaas, cailan ma't di naquitaan n~g ipipintas na ugali; siya'y
Pahina 62 babayaran at quiquilanling parang isang Teniente n~g Hocbo at siyang magtatayó at magtuturo sa caniyang acay na lacás na parang tunay na sandatahan sa Hocbo.

Ang nan~gapapasoc sa sandatahan n~g República ay di magbabayad n~g ano mang ambagan at pararamtan at pacacainin n~g Pamunoan sa bayan habang gumugusad n~g catungculan.

121.—Sa calooban n~g República at sa m~ga bayang malalaqui at daldalan n~g sarisaring tauo ay maglalagay n~g isang casamahan n~g m~ga Polisonte, at ang macapapasoc dito ay ang m~ga tauong may pinagaralan at quilalang may inin~gat na dan~gal at tuga ang pamumuhay, na mauauan~gis sa Comisario sa caupahan at catayuan.

Ang m~ga nasabing Polisonte ang siyang man~gan~galaga sa bayan at tutulun~gan n~g lacás na ibigay sa canila n~g Comisario sa paghuhusay, at malalagay para rin nitong Comisario sa ilalim n~g capangyarihan n~g isang Prepecto na babayaran at quiquilanling parang isang Capitan n~g Hocbo.

122.—Pipilitin na sa Hocbong cati at Hocbong dagat at sa m~ga Pan~galagaan ay tingnan n~g m~ga Puno ang canilang nasasacop na parang tunay na anac, cayá susugpuin n~g ualang aua hindi lamang ang paglabag sa Puno cundi naman ang masamang pasunod sa m~ga sacop.

123.—Sa panahon n~g digma ay papapagsandatahin ang m~ga lalaquing ualang asaua mula sa dalauangpu at isang taon hangan limangpu, at cun di pa magcasiya ito ay tatauaguin ang m~ga uala ring asaua mula sa labing ualo.

Pahina 63

ICASAMPU NG CASAYSAYAN.—*Tungcol sa pagtuturo sa bayan.*

124.—Ang pagtuturo sa bayan ay magcacaroon n~g tatlong pagtang: una simulang aral; icalaua mataas na aral; icatló m~ga carunun~gan.

Sa simulang aral ay ituturo ang pagbasa, pagsasalitá at pagsulat n~g mahusay nang uicang tagalog na siyang uicang bayan (idioma oficial), at camunting pagcaaninao n~g uicang inglés, pagbilang at n~g m~ga quinauuculan n~g sarisaring bagay na naquiquita sa ibabao n~g lupa (Ciencias exactas, fisicas y naturales), at pupunan n~g camunting pagcaquilala n~g catungculan n~g tauo at n~g namamayan.

Sa mataas na aral ituturo ang dalauang sunduan (curso) n~g uicang inglés at dalaua ring sunduan n~g uicang francés na isasalit sa m~ga iba't ibang sunduan n~g m~ga sipi n~g nabanguit na carunun~gan at iba pang nauucol sa caugalian at pamamahala sa bayan (Ciencias morales y politicas), at n~g m~ga pasimulá n~g pag gauâ n~g m~ga libro at pagsulat sa m~ga limbagan at n~g m~ga gauang carictan (principios de literatura y bellas artes).

Sa m~ga carunun~gan ituturo ang malaqui at ganap na pagcaquilala n~g iba't ibang san~gá na nasasaclao n~g talas n~g isip at talas n~g camay. Sa carunun~gan n~g pilosopia at panunulat ay malalaquip ang pagtuturo n~g uicang latin at griego.

125.—Sa bauat baya'y magcacaroon n~g isang aralán n~g bayan, at dito'y nacapapasoc n~g ualang upa ang m~ga batang lalaqui at babayi na ibig macataroc n~g simulang aral, at ito'y pan~gan~gasiuaan n~g Sanguniang bayan na siya ring magpapalagay n~g m~ga Maestrong catulong sa baua't náyon.

Sa bauat cabayanan na may calaquihan ay pipiliting macapaglagay n~g isang Colegio na
Pahina 64 pagtuturuan n~g mataas na aral, at sa bauat bayang pinacamalaqui at mainam sa la hat ay magtatayó n~g isang Alulod n~g carunungan (Universidad).

Sa calooban n~g República ay maglalagay n~g bucal n~g carunungan (Universidad Central) at dito at sa malalaquing bayan ay maglalagay din naman n~g m~ga Sanayán (Academias y Conservatorios) sa ibat ibang san~gá n~g carunun~gan, gauang carictan at tálas sa hanap-buhay; casiping naman dito ang m~ga bahay na itinatalaga sa pagcacaauang gauá sa m~ga duc-ha at may m~ga saquit.

126.—Ang m~ga Propesor sa simulang aral ay cailan~gang mag taglay n~g catibayan n~g pagcabatsilier sa mataas na aral, at ang m~ga Propesor dito sa mataas ay magcacaroon naman n~g catibayang hauac n~g isang Licenciado ó Doctor sa ano mang san~gá n~g carunun~gan. Ang m~ga Propesor sa m~ga carunun~gan ay cailan~gang maguing Doctor sa san~gang ituturo.

127.—Casapol nitong pan~gan~galaga sa isip nang bayan ang pan~gan~galaga naman sa catauan, at dito'y sasanayin ang lacas n~g m~ga nagsisipagaral n~g unti-unti hangang matayang totoo at magamit sa pag aagao buhay (lucha por la existencia).

128.—Ang Tanun~gan, at sa capaniualaan nito'y ang m~ga Sanguniang cabayanan, ang cadóroonan n~g mataas na pan~gan~gasiua sa pagtuturo sa bayan, at dahil dito'y pag-aaralan at ihahamong sa Capisanan ang lalong mabuting pagpapatayó n~g m~ga Aralan at ang paraang lalong mabisa upang macapag aral ang lalong salát, at bucod pa'y pan~gan~galagaan na magcaroon ang m~ga Propesor nang catamtamang upa sa pagca't ang caalama'y isa sa malalaquing panulong sa icadadaquila n~g bayan.

129.—Ang m~ga Colegiong iban~gon n~g m~ga mámamayan ay ibabagay sa m~ga sinabi dito.

130.—Capag totoong nacalat na sa boong Capuluan ang uicang inglés ay siyang gagauing uicang-bayan.

MAN~GA CAPUPUNAN.

Cailan ma't aminin n~g Capisanang Tagapagban~gon ang Panucalang ito ay siyang maguiguing maliuanag na sigao at mistulang anino n~g m~ga hinagap at pacay n~g Pagbaban~gon (Revolución); caya't alin mang Tagapagban~gon na mag ibá n~g lacad at di tumulong sa paglalatag nitó mulang maagao ang tagumpay ay tutucuying mag lililo sa caniyang bayan.

Habang umiiral ang Pagbaban~gon ay gagamitin itó n~g Pamunoang Tagapagban~gon na parang pang dagdag na cautusan; caya't itó ang ipupunó sa m~ga caculan~gan n~g m~ga umiiral na cautusan at gagauin ang boo niyang macacaya upang maihandâ ang bayan, n~g pagsapit n~g tagumpay ay caracaracang mapairal at maipasunod ang boong maisasalio at papayagan n~g di ugaling cabagayan n~g digmá.

Capagcatayó n~g unang Capisanan n~g República ay mumulan ang pagcat-há n~g tunay na cautusan sa pagtatayó (Ley constitucional), na huag sisinsay sa m~ga patuntun~gang natititic dito sa Panucala at sa m~ga Pagbabagong ihatol n~g caramihan sa bayan, pagca't ang cautusang yao'y siyang bugtong na catibayan sa pagpasoc sa cabilugan n~g m~ga bayang timaua.

INDICE

Sa bayang Pilipinas

Ang tunay na sampung utos n~g Dios,13

Unang casaysayan.—Tungcol sa m~ga taga Pilipinas,17

Icalauang casaysayan.—Tungcol sa República n~g Pilipinas,26

Icatlong casaysayan.—Tungcol sa Capisanan (Congreso),27

Icapat na casaysayan.—Tungcol sa Tanun~gan (Senado),39

Icalimang casaysayan.—Tungcol sa m~ga Sanguniang cabayanan at Sanguniang bayan,43

Icaanim na casaysayan.—Tungcol sa Presidente n~g República at caniyang Pamunoan,45

Icapitong casaysayan.—Tungcol sa panihala n~g catouiran,52

Icaualong casaysayan.—Tungcol sa m~ga ambagan,57

Icasiyam na casaysayan.—Tungcol sa lacas n~g bayan (Fuerza militar),61

Icasampung casaysayan.—Tungcol sa pagtuturo sa bayan,63

M~ga capupunan,65

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PANUKALA SA PAGKAKANA NANG REPÚBLIKA NANG PILIPINAS ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project

Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

> This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If

you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations ($1 to $5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.